

תורה אור • פרשת תצוה • מאמר 2

ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך וגו' ואתה תדבר...

”ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך”

האהבה הגדולה הבאה מלמעלה, בחינתו של אהרן — ”רב חסד” — צריכה להתלבש בלבושים כדי לשכון בנפש; לבושים אלה הם התורה והמצוות, והם נעשים בשלוש מדרגות: על ידי משה, על ידי חכמי הלב ועל ידי כל יהודי.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/torah-ohr/tetzaveh/2

הנקודה

האהבה הגדולה הבאה מלמעלה, בחינתו של אהרן — "רב חסד" — צריכה להתלבש בלבושים כדי לשכון בנפש; לבושים אלה הם התורה והמצוות, והם נעשים בשלוש מדרגות: על ידי משה, על ידי חכמי הלב ועל ידי כל יהודי.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

התורה מייחסת את עשיית בגדי אהרן לשלושה יוצרים: משה, חכמי הלב, וסתם "הם" — כל ישראל. אהרן, הכהן הגדול ואיש החסד, ממשיך אהבה רבה מלמעלה, ובגדיו הם לבושי האהבה הזאת. אדמו"ר הזקן מבחין בין שני סוגי חסד. "חסד עולם" של אברהם הוא האהבה הטבעית החבויה בכל יהודי; היא שייכת לסדר ההשתלשלות ומתעוררת על ידי אתערותא דלעילא שאינה תלויה בזכות. "ורב חסד" של אהרן הוא אור אין סוף הנכנס בחכמה מלמעלה מסדר ההשתלשלות, ומגיע אליה רק כהארה דרך "שערות" זקנו של אהרן, באמצעות צמצומים רבים. אהבתו וביטולו של האדם מעוררים את האהבה העליונה הזאת, כדרך שפנים משתקפות במים, עד שהיא מתגלה בנפשו, עד ל"בכל מאדך". מאחר שאהבה זו היא למעלה מן השכל, עליה להתלבש בתורה הנלמדת לשמה ובמצוות. לבושים אלה נעשים בשלוש מדרגות: של משה, הממשיך את התורה ממקורה הנעלם; של חכמי הלב, שביטולם ממשיך חכמה; ושל כל יהודי, שמצוותיו הפשוטות וקבלת עול מלכות שמים שלו ממשיכות את לבוש המלכות.

מבנה

1	השאלה ולבושי האהבה
מדוע בגדי אהרן נעשים בידי שלושה יוצרים; אהרן ממשיך את האהבה הגדולה, ובגדיו הם לבושיה; ימי האדם הם לבושי התורה והמצוות שנפשו זקוקה להם.	2-11
2	שני סוגי חסד
"חסד עולם" של אברהם — האתערותא דלעילא המקדימה לעורר את האהבה הטבעית — לעומת "ורב חסד" של אהרן, הנמשך על ידי עבודתו של האדם עצמו, למעלה מסדר הסיבה והמסובב.	6-31
3	זקנו של אהרן: אור דרך שערות
אור אין סוף מגיע לחכמה רק כהארה דרך צמצומים רבים, בדומה לחיות שבשערה או לרעיון שבדברי מורה; אהבתו של האדם מלמטה גורמת לצמצומים אלה.	9-71
4	המשכת האהבה הגדולה לתוך הנפש
אהרן הוא "נראה": כשהאדם מתכוון באחדות ה' ומניח בצד כל רצון אחר, הוא גורם לאהבה העליונה לשרות בנפשו כראייה, עד ל"בכל מאדך".	12-101
5	התורה והמצוות כלבושים
האהבה זקוקה לכלים: לימוד תורה לשמה ממשיך את אור אין סוף בחכמה, והמצוות, הצדקה והחסד ממשיכים אותו בחסד ומשלימים את רמ"ח איברי המלך.	16-131

משה ממשיך את התורה ממקורה הנעלם; ישראל הם חתן התורה; ברכת המצוות באה ממקום שלמעלה ממשפיע ומקבל, ממדרגתו של משה, ותכליתה לבוש מלכות ה'.

חכמי הלב, שלבם האחד בטל, ממשיכים רוח חכמה; כל ישראל, באמצעות מצוות פשוטות וקבלת עול מלכות שמים, ממשיכים את לבוש המלכות ואת המדות העליונות.

חסד עולם חסד עולם

חסד הפועל בתוך סדר ההשתלשלות; מדרגתו של אברהם, והאהבה הטבעית החבויה בכל יהודי, המתעוררת על ידי אתערותא דלעילא הקודמת לכל עבודה.

ורב חסד ורב חסד

מדרגתו של אהרן: אור אין סוף הנכנס בחכמה ובחסד מלמעלה מסדר הסיבה והמסובב, ונמשך כמענה לעבודתו של האדם עצמו.

אהבה רבה אהבה רבה

אהבת ה' למעלה ממה שהנפש יכולה להגיע אליו בכוחות עצמה, הניתנת מלמעלה באמצעות אהרן ומגיעה עד ל"בכל מאדך".

אתערותא דלתתא ואתערותא דלעילא אתערותא דלתתא

ואתערותא דלעילא

עבודתו של האדם עצמו, המעוררת מענה אלוקי; אתערותא דלעילא אחת קודמת לעבודה הזאת, ואתערותא דלעילא נעלית יותר באה בעקבותיה.

שערות שערות

משל להארה הדקה, העוברת דרך צמצומים רבים, שבאמצעותה מגיע אור אין סוף לחכמה, כשם שהחיות עוברת מן המוח אל השערה.

לבושים לבושים

התורה והמצוות, שבהן מתלבשת האהבה הגדולה כדי שהנפש תוכל להכיל אותה; וכן לבושי הנפש בגן עדן, הנעשים יום אחר יום.

חכמי לב חכמי לב

אלה שלבם האחד בטל לפני ה', ולכן הם מקבלים מלמעלה רוח חכמה.

לבוש מלכות לבוש מלכות

הלבוש שכל יהודי ממשיך על ידי קיום פשוט של המצוות וקבלת עול מלכות שמים, ושורשו בברכה העליונה.

קטע 1 • 11-2

השאלה ולבושי האהבה

1 ועשית בגדי קדש^{1,2} לאהרן אחיך וגוי' ואתה תדבר אל כל חכמי לב אשר מלאתיו רוח חכמה ועשו את בגדי אהרן לקדשו³ וגוי' ועשו בגדי קדש לאהרן אחיך ולבניו⁴ וגוי'.

"ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך" וגוי'; "ואתה תדבר אל כל חכמי לב אשר מלאתיו רוח חכמה ועשו את בגדי אהרן לקדשו" וגוי'; "ועשו בגדי קדש לאהרן אחיך ולבניו" וגוי'.

המאמר פותח בשלושה פסוקים מראשית פרק כ"ח בספר שמות, העוסקים בהכנת בגדי הכהונה. בפסוק הראשון ה' אומר למשה: "ועשית"; בשני חכמי הלב הם שעושים אותם; ובשלישי נאמר רק "ועשו", בלי לציין מי יעשה.

להבין שלש עשיות הללו שבבגדי אהרן של משה ושל חכמי לב וסתם ועשו משמע של כלל ישראל.

[עלינו] להבין את שלוש העשיות האלה של בגדי אהרן: העשייה של משה, העשייה של חכמי הלב, והאמירה הסתמית "ועשו", שמשמעת ממנה [עשייה] של כלל ישראל.

אדמו"ר הזקן שואל מדוע אותם בגדים נעשים שוב ושוב בידי שלושה גורמים שונים. תשובתו תהיה שמדובר בשלוש דרגות שבהן נעשים לבושים לאהבת הנשמה: העשייה של משה, זו של חכמי הלב, וזו של כל יהודי, שכן אמירה סתמית בלשון "הם" משמעה העם כולו.

הנה אהרן הוא משבעה רועים⁵ המפרנסים וממשיכים לכללות נשיי [נשמות ישראל] מאוא"ס [מאור אין סוף] ב"ה שהוא איש החסד⁶ וכהן גדול הממשיך בחי' אה"ר [אהבה רבה] ובגדי אהרן הם לבושים לאהבה זו.^{7,8} והנה, אהרן הוא אחד משבעת הרועים, המפרנסים וממשיכים לכללות נשמות ישראל מאור אין סוף ברוך הוא; שהרי הוא איש החסד וכהן גדול, הממשיך את בחינת אהבה רבה. ובגדי אהרן הם לבושים לאהבה זו.

"שבעת הרועים" הם המנהיגים הגדולים הממשיכים חיות אלוקית לכל עם ישראל, ואהרן הוא אחד מהם. ככהן גדול וכמי שמגלם את מידת החסד, הוא ממשיך אהבה רבה — אהבת ה' הניתנת לאדם כמתנה מלמעלה, מעבר למה שהוא מגיע אליו בעבודתו שלו. בגדי אהרן הם הלבושים שבהם אהבה זו מתלבשת.

2 ובענין מ"ש ימים יוצרו⁹ שהימים הם בחי' לבושים. וכמ"ש בזוהר¹⁰ ע"פ ואברהם זקן בא בימים¹¹ יומין עלאין דאינון לבושין^{12,13} כו'.

הדבר דומה למה שכתוב: "ימים יוצרו", שכן הימים הם בחינת לבושים; וכפי שנאמר בזוהר על הפסוק "ואברהם זקן בא בימים": "ימים עליונים, שהם לבושים" וכו'.

את הפסוק "ימים יוצרו" מפרשים כאומר שימיו של האדם נוצרים והופכים לדבר-מה: הם נעשים לבושים לנשמה. הזוהר מפרש כאותו אופן את "ואברהם בא בימים": הוא נכנס אל "ימיו העליונים", שהם לבושי הנשמה.

לפי שכל נשמה יש לה לבושים של תורה ומצות אשר יעשה אותם האדם ומכוונת¹⁴ המצות ורעותא דלבא נעשו לבושי' בגי' [בגן עדן] העליון. וממצות מעשיות סתם נעשו לבושים בגי' [בגן עדן] התחתון כנודע.

לכל נשמה יש לבושים של תורה ומצוות שהאדם מקיים: מכוונת המצוות ומרצון הלב נעשים לבושים בגן עדן העליון, וממצוות מעשיות בלבד נעשים לבושים בגן עדן התחתון, כידוע.

כל נשמה רוכשת לבושים מן התורה והמצוות שהיא מקיימת. מה שנעשה בכוונה וברצון הלב נעשה לבוש בגן עדן העליון, גן העדן העליון של הנשמות; מעשים שנעשים בלי הממד הפנימי הזה נעשים לבושים בגן עדן התחתון.

והימים הקצובים לאדם מספר ימי שני חייו כ"כ [כל כך] ימים בשיעור לבושי' שצריכה הנשמה להיות לה מהתורה ומצות אשר יעשה דבר יום ביומו:

הימים הקצובים לאדם, כלומר מספר ימי שנות חייו, הם בדיוק כמספר הימים הנדרש למידת הלבושים שעל הנשמה לקבל מן התורה והמצוות שהוא יקיים, בכל יום את חלקו של אותו יום.

לכן הימים נקראים לבושים: מספר הימים הקצוב לכל אדם תואם בדיוק את הלבושים שעל נשמתו לרכוש. לכל יום יש חלק משלו בתורה ובמצוות, שאותו עליו למלא.

קטע 2 • 31-6

שני סוגי חסד

3 והנה נודע כי אברהם הוא הרועה הראשון משבעה רועים הממשיך ג"כ בחי' אהבה לכללות נשמות ישראל.

והנה ידוע שאברהם הוא הרועה הראשון מבין שבעת הרועים, והוא ממשיך גם את בחינת האהבה לכללות נשמות ישראל.

אברהם הוא גם אחד משבעת הרועים, ואף הראשון שבהם, וכמו אהרן הוא ממשיך אהבה לכל נשמות ישראל. מכאן עולה השאלה במה נבדלים שני סוגי האהבה.

וכמ"ש אברהם אוהבי.¹⁵ וההפרש שבין מדת אהרן איש החסד ובין מדת אברהם¹⁶ אוהבי יובן ע"פ מ"ש בזוהר אית חסד ואית חסד¹⁷ אית חסד דאקרי חסד עולם. ואית חסד דאקרי רב חסד כו':

כמו שנאמר: "אברהם אוהבי". ההבדל בין מידתו של אהרן, איש החסד, ובין מידתו של אברהם, "אוהבי", יובן על פי דברי הזוהר: "יש חסד ויש חסד: יש חסד שנקרא 'חסד עולם', ויש חסד שנקרא 'רב חסד' וכו'.

ישעיהו מכנה את אברהם "אוהבי", ולכן מידתו היא אהבה. כדי להסביר את ההבדל, אדמו"ר הזקן מביא את דברי הזוהר שיש שני סוגי חסד: "חסד עולם", ו"רב חסד", שהיא אחת משלוש עשרה מידות הרחמים.

4 וביאור הענין זה הנה נודע דבאתערותא דלתתא אתערותא דלעילא. והנה גם לפני¹⁸ אתערותא דלתתא קדמה אתערותא דלעילא

ביאור העניין: ידוע שעל ידי אתערותא דלתתא [מתעוררת] אתערותא דלעילא. והנה, גם לפני אתערותא דלתתא קודמת אתערותא דלעילא,

עיקרון יסודי בזה הוא שהתעוררות מלמטה, כלומר מאמץ של האדם עצמו, מעוררת תגובה מלמעלה. אולם עוד לפני שהאדם יכול להתאמץ כלל, צריכה לבוא תחילה התעוררות מלמעלה, בלי שהתעוררה לכך.

כדי שתהא אתעדל¹⁹ [אתערותא דלתתא] לעורר לב האדם להקיצו משנתו בהבלי העולם שטבע האדם נמשך אחריהם ולהמשיך לבו לעבודת¹⁹ ה' לדבקה בו.

כדי שתהיה אתערותא דלתתא: לעורר את לב האדם ולהקיצו משנתו בהבלי העולם, שטבע האדם נמשך אחריהם, ולמשוך את לבו לעבודת ה', כדי שיידבק בו.

ההתעוררות הראשונה מלמעלה מעירה את האדם משקיעתו בהבלי העולם, שטבע האדם נמשך אליהם. היא מעוררת את לבו, כדי שיוכל להתחיל מצדו את האתערותא דלתתא: לעבוד את ה' ולהידבק בו.

5 ואתעדל²⁰ [ואתערותא דלעילא] זו היא מבחי' חסד עולם. וכמ"ש וחסד ה' מעולם ועד עולם. חסדי ה' עולם אשירה הוא בחינת מדרגת אברהם שזכה להיות מרכבה לחסד זה.

התעוררות זו מלמעלה היא מבחינת חסד עולם, כמו שכתוב: "וחסד ה' מעולם ועד עולם"; "חסדי ה' עולם אשירה" — זו מדרגתו של אברהם, שזכה להיות מרכבה לחסד זה.

ההתעוררות הראשונה מלמעלה, שבאה ללא זכאות מוקדמת, היא חסד עולם — החסד הנצחי שעליו מדברים הפסוקים. זו מדרגתו של אברהם: הוא היה מרכבה לחסד זה, מסור לו כולו, כשם שלמרכבה אין רצון משלה מלבד רצון הרוכב.

וכמ"ש חסד לאברהם²¹ שהיא מדת האהבה הטבעית שכלב כללות נש"י [נשמות ישראל]²² רק שהיא מסותרת ומכוסה בלבוש שק שהם הגוף ונה"ב [ונפש הבהמית]²³.

כמו שכתוב: "חסד לאברהם" — זו מידת האהבה הטבעית שכלב כללות נשמות ישראל, אלא שהיא מסותרת ומכוסה בלבוש שק, כלומר הגוף והנפש הבהמית.

"חסד לאברהם" הוא האהבה הטבעית לה', הטמונה בלבו של כל יהודי בירושה מאברהם. אלא שהיא מסותרת ומכוסה על ידי הגוף והנפש הבהמית, שאותם מדמה אדמו"ר הזקן ללבוש שק.

6 ואתערותא דלעילא זו היא לעורר את האהבה עד שתחפץ²⁴ להתפשט מלבושיה לדבקה בו יתי ולצועק אל ה' בצר לו מקרב איש ולב עמוק להמשיך לבו אחר ה' כטבע נפשו מאליו וממילא.

התעוררות זו מלמעלה נועדה לעורר את האהבה, עד שהיא משתוקקת להתפשט מלבושיה, לדבוק בו יתברך ולצועק אל ה' בעת צרתו, מעומק פנימיותו של האדם ומלב עמוק, כדי למשוך את לבו אחר ה', כפי שטבע נשמתו, מאליו וממילא.

ההתעוררות הראשונה מלמעלה מעוררת את האהבה הטבעית של האדם, עד שהיא משתוקקת להתפשט מלבושיה — הגוף והנפש הבהמית המסתירים אותה — ולדבוק בה. היא מניעה אותו לצועק אל ה' מעומק לבו, כפי שנשמתו עושה בטבעה, בלי מאמץ.

אך באתעדלית [באתערותא דלתתא] אתעדל²⁵ [אתערותא דלעילא] הוא שמעורר האדם למעלה בחי' ורב חסד שהוא בחי' אהרן כהן גדול שבחי' זו מאד נעלה מבחי' חסד עולם

אך על ידי אתערותא דלתתא באה אתערותא דלעילא: האדם מעורר למעלה את בחינת "ורב חסד", שהיא בחינת אהרן הכהן הגדול. בחינה זו נעלית מאוד מבחינת חסד עולם,

ההתעוררות השנייה מלמעלה באה רק כמענה למאמץ של האדם עצמו. היא ממשיכה למטה את "ורב חסד", בחינתו של אהרן, הנעלית הרבה יותר מחסד עולם של אברהם.

כי חסד עולם הוא מבחי' התהוות השתלשלות בסדר המדרגות דרך עילה ועלול שכל עלול יש לו איזה ערך ויחוס עם עילתו

שכן חסד עולם שייך להתהוותה של השתלשלות, בסדר המדרגות בדרך של עילה ועלול, כך שלכל עלול יש מידה מסוימת של ערך ויחוס לעילתו,

חסד עולם שייך ל"עולם" — לסדר של השתלשלות. בסדר הזה כל מדרגה נגרמת על ידי המדרגה שמעליה, ולכן יש לה מידה מסוימת של ערך ויחוס אליה.

כמו עד"מ גילוי השכל במדות אהוי"ר [אהבה ויראה] כו' שהמדות מקבלים מגילוי השכל שהוא מלוכש בהם ממש וכן המדות במחשבה ומחשבה בדבור כו'.

כמו, למשל, גילוי השכל במדות — אהבה ויראה וכדומה: המדות מקבלות מגילוי השכל, המלוכש בהן ממש; וכך גם המדות במחשבה, והמחשבה בדיבור, וכן הלאה.

המשל הוא מהנפש האנושית: השכל מתלבש ברגשות, כך שהאהבה והיראה נובעות מהבנה; הרגשות מעצבים אחר כך את המחשבה, והמחשבה מעצבת את הדיבור. כל שלב מקבל מהשלב שלפניו, הנוכח בו ממש.

אבל בחיי רב חסד הוא למעלה מעלה²⁵ מן ההשתלשלות שהוא בחיי גילוי המשכה והתלבשות אור אי"ס ב"ה בחכמה וחסד כו'.

אבל בחינת "ורב חסד" נעלית לאין ערוך מן ההשתלשלות: היא בחינת גילוי המשכה והתלבשות אור אין סוף ברוך הוא בחכמה ובחסד וכדומה.

"ורב חסד" עומד למעלה מן ההשתלשלות כולה. זהו אור אין סוף עצמו הנמשך ומתלבש בחכמה ובחסד, ולא תוצאה של סיבה כלשהי בתוך ההשתלשלות.

דהיינו להיות ראשית ההתהוות של בחיי חכמה כו' והחכמה מאין ממש תמצא²⁶ שאין ערוך אליו כלל וכמ"ש בת"ז [בתיקוני זהר]²⁷ לאו דאית לך צדק ידיעא²⁸ כו' ולא מכל מדות כו'.

כלומר, ראשית התהוותה של בחינת חכמה וכדומה; והחכמה "נמצאת מאין" ממש, שכן אין לו שום ערך והשוואה אליו כלל, וכמו שכתוב בתיקוני זוהר: "לאו דאית לך צדק ידיעא" וכו', "ולא מכל מדות" וכו'.

הופעתה הראשונית של החכמה, ראשית כל מה שמתהווה, היא בריאה "יש מאין", שכן אין לאור אין סוף שום ערך והשוואה אליה. את הפסוק באיוב "והחכמה מאין תימצא" מפרשים כך: החכמה באה מאין. תיקוני זוהר אומר זאת גם כן: בה' כפי שהוא לעצמו אין צדק מוגדר, ואף לא אחת מן המדות.

קטע 3 • 71-9

זקנו של אהרן: אור דרך שערות

7 וגם מן החכמה הוא למעלה רם ונשא כו'. וכמ"ש כלם בחכמה עשית²⁹ בחיי עשייה גופנית כו'.

והוא גם למעלה מחכמה, רם ונישא וכו', כמו שכתוב: "את כולם עשית בחכמה" — בחינת עשייה גשמית וכו'.

אין סוף הוא למעלה אפילו מחכמה, הכוח השכלי הנעלה ביותר. "את כולם עשית בחכמה" משמעו שבעיניו גם חכמה נחשבת כעשייה בלבד, בדומה לדרגה הנמוכה ביותר של פעולה גשמית.

ודרך גילוי זה והמשכה זו להיות התלבשות אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה בחכמה³⁰ הוא כמ"ש כי הנה כשמן הטוב על הראש³¹ יורד על הזקן זקן אהרן.

והדרך שבה מתגלים הדברים ונמשכים, כך שאור אין סוף, ברוך הוא, מתלבש בחכמה, היא כמו שכתוב: "הנה, כשמן הטוב על הראש, יורד על הזקן, זקן אהרן".

אם אין ביניהם שום יחס, כיצד אור אין סוף יכול להתלבש בחכמה? הפסוק על השמן היורד על זקנו של אהרן מראה כיצד הדבר נעשה.

פיי' מה שנמשך בבחי' זקן אהרן דיקנא דכהנא רבא שהוא בחי' שערות. דהיינו כמשל ההארה היוצאת דרך נקבי שערות הראש או הזקן ממותרי מוחין שהשערות הן חלולין ויונקין מהמוחין שבראש כלומר, מה שנמשך בבחינת "זקן אהרן", "זקנו של הכהן הגדול" — דיקנא דכהנא רבא — שהיא בחינת שערות. הדבר דומה להארה היוצאת דרך הנקבים של שערות הראש או הזקן, מעודפי המוחין: השערות חלולות ויונקות מן המוח שבראש,

זקנו של אהרן, המכונה בארמית "זקנו של הכהן הגדול", מסמל את בחינת השערות. השערות צומחות מעודפי המוחין — כאן הכוונה למוח עצמו, מקום משכנם של כוחות השכל. הן תעלות חלולות היונקות ממנו הארה מועטה.

ועל כל זה אין להם ערך ויחוס כלל עם המוחין שבראש שהם חב"ד [חכמה בינה ודעת] ואין עיקר חיות המוחין מתפשט בהם

ובכל זאת, אין להן שום ערך ויחס למוחין שבראש, שהם חכמה, בינה ודעת, ועיקר החיות של המוחין אינו מתפשט בהן;

אף שהשערות יונקות מן המוח, אין להן שום ערך ויחס אליו: עיקר החיות של המוח, מקום משכנם של חכמה, בינה ודעת, אינו מתפשט בהן.

שהרי אם יחתוך אדם שער ראשו לא ירגיש המוח כאב כלל שאין מתפשט בהם אלא הארה בעלמא להיות להם רק יניקה ואחיזה במוחין.

שהרי אם אדם יגזור את שער ראשו, המוח לא יחוש כלל בכאב, משום שלא מתפשט בשערות אלא מעט הארה, כדי שתהיה להן יניקה ואחיזה במוחין בלבד.

ההוכחה לכך היא שגזירת השיער אינה גורמת כאב: חיות המוח אינה מגיעה אל השערות, שיש להן ממנו רק יניקה מועטה ואחיזה בו.

כך עד"מ הוא גילוי אור והתלבשותו בחכמה וחסד שאין ערוך כלל ולהיות נמשך מבחי' דלאו מכל מדות כו'

כך, בדרך משל, הוא גילוי האור והתלבשותו בחכמה וחסד: אין ביניהם שום ערך. וכדי שהאור יימשך מבחינה שהיא "לאו מכל מדות" וכו',

כך גם למעלה: האור המתלבש בחכמה וחסד אינו בערך למקורו. הוא נמשך מבחינה שהיא "לאו מכל מדות" — אור אין סוף כפי שהוא למעלה מכל הספירות.

ולמעלה מגדר חכמה כוי' התהוות בחי' חכמה ומדות אין זה אלא זיו' והארה בעלמא בבחי' שערות שהם צמצומים רבים ועצומים להמשיך ההארה.

ולמעלה מגדר חכמה וכו': התהוות בחינת חכמה ומדות אינה אלא זיו' והארה בלבד, בבחינת שערות, שהן צמצומים רבים ועצומים כדי להמשיך את ההארה.

מה שנמשך למטה ממה שלמעלה מגדר חכמה כדי להוות את החכמה ואת המדות הוא רק זיו' והארה מועטה, בדומה לחיות העוברת דרך שער. ה"שערות" הן צמצומים רבים ועצומים, המאפשרים רק לניצוץ של הארה לעבור.

8 וכמשל זה של השערות שהוא בגשמיות הגוף כך יש עוד משל רוחני בחיות הנפש מהמשכת איזה חכמה בצירופי אותיות הדבור.

וכמו במשל השערות, השייך לגשמיות הגוף, כך יש גם משל רוחני בחיות הנפש: המשכת חכמה מסוימת לצירופי אותיות הדיבור.

משל שני, הפעם מחיי הנפש ולא מן הגוף: האופן שבו חכמה מועברת באמצעות צירופי אותיות הדיבור.

כמו למשל אותיות דבורי הרב המלמד ומסביר איזה חידוש ושכל לתלמידו כי הנה צירופי אותיות מדבור הרב אינם עצמיות השכל

למשל, אותיות דבריו של רב המלמד ומסביר לתלמידו חידוש מסוים ושכל: צירופי האותיות שבדיבורו של הרב אינם עצם השכל,

כאשר רב מסביר לתלמידו רעיון חדש, האותיות והמילים שבהן הוא משתמש אינן הרעיון עצמו.

שהרי יכול להיות הסבר הזה גם בצירופי אותיות אחרות רק הם כדמיון השערות כי על ידן ובתוכן עובר השפעת השכל

שהרי אפשר להסביר את אותו רעיון גם בצירופי אותיות אחרים; אלא שהן דומות לשערות, שכן דרכן ובתוכן עוברת השפעת השכל,

ההוכחה לכך היא שאפשר לנסח את אותו רעיון במילים אחרות לגמרי. המילים דומות לשערות: הרעיון עובר דרכן ונישא בתוכן, אך הן אינן עצם הרעיון.

ולפי שבעצמות השכל של הרב אין תפיסא להתלמיד לכך צ"ל צירופי אותיות הדבור להעביר ולהמשיך השכל של הרב לתלמיד.

ומכיוון שהתלמיד אינו יכול לתפוס את עצם השכל של הרב, יש צורך בצירופי אותיות הדיבור כדי להעביר ולהמשיך אליו את שכלו של הרב.

התלמיד אינו יכול לתפוס ישירות את מחשבתו של הרב, ולכן יש לצמצם את הרעיון למילים כדי שיוכל להגיע אליו. בדומה לכך, אור אין סוף צריך לעבור צמצומים רבים כדי להימשך בחכמה.

9 והנה הגורם להיות צמצומים אלו להמשכת גילוי זה היא אתערותא דלתתא שע"י האהבה שממטה למעלה כמים הפנים³² כו'

והנה, מה שגורם לצמצומים אלה, שבאמצעותם נמשכת התגלות זו, הוא אתערותא דלתתא: באמצעות האהבה שמלמטה למעלה, "כמים [המשקפים] את הפנים" וכו',

מה שמעורר צמצומים אלה, המאפשרים את המשכת ההתגלות, הוא אתערותא דלתתא מצד האדם עצמו. אהבה המכוונת מלמטה כלפי מעלה נענית באהבה מלמעלה, כשם שהפנים משתקפות במים.

כך היא האהבה עליונה אהבתי אתכם³³ אמר הוי"ה דהיינו להיות בחי' הוי"ה צמצום והתפשטות כו' כי אהבה דוחקת את הבשר:³⁴

כך היא גם האהבה העליונה: "אהבתי אתכם, אמר הוי"ה" — כלומר, שתהיה בחינת הוי", צמצום והתפשטות וכו', כי "האהבה דוחקת את הבשר".

הפסוק במלאכי, "אהבתי אתכם, אמר הוי"ה", מבטא את האהבה העליונה. שם הוי' מציין צמצום והתפשטות, ו"האהבה דוחקת את הבשר": כשם שהאהבה מפנה מקום במקום שנדמה שאין בו מקום, כך האהבה העליונה מביאה את אור אין סוף לצמצום את עצמו, כדי שיוכל להתגלות לאדם.

קטע 4 • 101-12

המשכת האהבה הגדולה לתוך הנפש

10 והנה באתערותא דלתתא זו שהאדם מעורר למעלה ממשיך ג"כ על נפשו למטה להיות גילוי בחי' זו בנפשו

והנה, באמצעות אתערותא דלתתא זו, שבה האדם מעורר למעלה, הוא ממשיך גם על נפשו למטה, כדי שבחינה זו תתגלה בנפשו.

האתערותא דלתתא של האדם פועלת בשני אופנים: היא מעוררת למעלה את הבחינה של "רב חסד", וגם ממשיכה אותה אל תוך נפשו, כך שהוא בא לחוש אותה.

כי אתערותא דלעילא הוא מבחי' אהרן שהוא משבעה רועים הרועה וממשיך הגילוי בכנס"י [בכנסת ישראל] הוא שורש כל נש"י [נשמות ישראל] ואהרן אותיות נראה³⁵ שהוא כמ"ש עין בעין נראה³⁶ כו'.

כי האתערותא דלעילא היא מבחינתו של אהרן, שהוא אחד משבעת הרועים, הרועה וממשיך את הגילוי אל כנסת ישראל, שהיא השורש של כל נשמות ישראל. ושמו של אהרן מורכב מאותיות "נראה", כפי שנאמר: "עין בעין נראה [אתה]" וגוי'.

האתערותא דלעילא באה מאהרן, הרועה שממשיך את הגילוי אל כנסת ישראל, השורש הכולל של כל נשמות ישראל. שמו מורכב מאותיות "נראה", כמו בפסוק "עין בעין נראה אתה": המדרגה שלו היא גילוי גלוי וברור.

דהיינו להיות גילוי אתערותא דלעילא זו בנפש האדם בהתפעלות והתגלות הלב וכדמיון ראייה חושיית ויומשך עליו גילוי אור האה"ר [האהבה רבה] הבאה מלמעלה כמו שיתבאר לקמן.

כלומר, שהאתערותא דלעילא זו תתגלה בנפש האדם, בהתעוררות הלב ובגילוי, בדומה לראייה מוחשית; ואז יימשך עליו גילוי אור האהבה רבה שבאה מלמעלה, כפי שיתבאר בהמשך.

המטרה היא שהאתערותא הזו תתגלה בנפש בהתעוררות מורגשת בלב, חיה וברורה כמו ראייה מוחשית. אז תימשך על האדם האהבה רבה שמלמעלה, שהמאמר מסביר בהמשך.

11 וכמ"ש ואהבת את ³⁷ ה' אלקיך כו'. וע"ד דרשת רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] שיהא שם שמים מתאהב ³⁸ כו' כלומר שואהבת הוא פועל יוצא לשלישי

כמו שכתוב: "ואהבת את ה' אלקיך" וכו'. ועל דרך דרשת חז"ל, "שיהא שם שמים מתאהב" וכו' — כלומר, ש"ואהבת" היא פועל יוצא אל זולתך:

את הציווי לאהוב את ה' קוראים, על פי דברי חז"ל "שיהא שם שמים מתאהב על ידיך", כאהבה שהשפעתה מגיעה מעבר לאהב עצמו. "ואהבת" נחשבת לפועל יוצא, המשפיע על "זולתך" וגורם שגם בו תתעורר אהבה.

דהיינו שתפעול את האהבה העליונה שהיא אהבתי אתכם כו' להיות בחי' גילוי בנפש שהוי"ה יהי [יהיה] אלקיך אלוה שלך כו'

כלומר, שתפעל את האהבה העליונה, שהיא "אהבתי אתכם" וכו', כך שתתגלה בנפש הבחינה שהוי"ה יהיה אלקיך, אלוה שלך וכו'.

"זולתך" הוא האהבה העליונה, אהבת ה' — "אהבתי אתכם". אהבת האדם לה' גורמת לאהבה זו להתגלות בנפשו, כך שהוי"ה האלוהות הנשגבת, נעשית "אלקיך" — אלוה שלך, נוכחת עבורך באופן אישי.

והיינו ע"י התבוננותו בה' אחד ³⁹ איך שהוא אחד בחי' וד' שהם ז' רקיעים והארץ וד' רוחות העולם שתמשך בהם בחי' אחד הוא יחודו להיות מתייחדים וכלולים בא'

וזהו על ידי התבוננותו ב"ה' אחד": כיצד הוא אחד בחי' וכד', שהן שבעת הרקיעים והארץ וארבע רוחות העולם, כך שנמשכת בהם בחינת האחד, כלומר אחדותו, והם נעשים מאוחדים וכלולים באחד.

הדרך לכך היא להתבונן ב"ה' אחד". האות ח' שב"אחד", שערכה שמונה, מייצגת את שבעת הרקיעים ואת הארץ, והאות ד', שערכה ארבע, מייצגת את ארבע רוחות העולם. יש להמשיך את אחדות ה' בכל אלה, עד שהכול נעשה מאוחד וכלול באחד.

וכן למעלה מעלה ברוחניות עד רום המעלות יש בחי' ז' רקיעים וארץ כו' שהם בחי' לך ה' הגדולה והגבורה⁴⁰ כו'

וכן גם למעלה מעלה, ברוחניות, עד רום המעלות, יש בחינה של שבעה רקיעים וארץ וכו', שהם הבחינות "לך ה' הגדולה והגבורה" וכו',

אותו מבנה קיים גם בעולמות הרוחניים, עד למדרגות הגבוהות ביותר. שם, "שבעת הרקיעים והארץ" הם הספירות הנזכרות בפסוק "לך ה' הגדולה והגבורה..." , החל מחסד.

שהם בחי' שמים אש ומים ולך ה' הממלכה היא בחי' ארץ והכל בבחי' לך ה' שהם בבחי' בטול אליו ית' מחמת

שהן בחינת שמים — אש ומים; ו"לך ה' הממלכה" היא בחינת ארץ. והכול בבחינת "לך ה'", כלומר, הן בביטול אליו יתברך, מפני

"השמים" — שמים, הנדרש כאש ומים — הם הספירות הרגשיות, ו"לך ה' הממלכה" היא מלכות, בחינת "ארץ". כולן נקראות "לך", מפני שהן בטלות לגמרי לפניו.

כי נשגב שמו לבדו רק הודו וזיוו על ארץ ושמים⁴¹ דהיינו על כל בחי' ארץ ושמים הנ"ל וארץ קדמה לשמים כו'

"כי נשגב שמו לבדו", ורק "הודו וזיוו" הם "על ארץ ושמים", כלומר, על כל בחינות הארץ והשמים שהוזכרו לעיל; ו"ארץ קדמה לשמים" וכו'.

שמו של ה' עצמו נשגב ונעלה מכל אלה; רק הודו וזיוו מתפשטים על "ארץ ושמים", כלומר, על כל הבחינות שתוארו לעיל. בפסוק הארץ נזכרת לפני השמים, ועל כך מעיר אדמו"ר הזקן שהארץ קדמה לשמים, בלי לפרט כאן.

והגורם להיות יחוד זה והמשכה זו הוא כי הוי"ה אלקינו דהיינו שישראל הם המייחדים שמו והממשיכים להיות יחודו ית' למטה להיות גילוי א"ס בעולמות שבאתערותא דלתתא תליא מילתא

והגורם לייחוד זה ולהמשכה זו הוא "הוי" אלקינו": ישראל הם שמייחדים את שמו וממשיכים את אחדותו יתברך למטה, כדי שאור אין סוף יתגלה בעולמות, שכן הדבר תלוי באתערותא דלתתא,

האחדות נמשכת לתוך העולמות מפני שהוי"ה הוא "אלקינו": ישראל הם שמייחדים את שמו וממשיכים את אחדותו למטה, כדי שהאין־סוף יתגלה בעולמות. בלשון הזוהר, הדבר תלוי באתערותא דלתתא.

וכמ"ש בת"ז [בתיקוני זוהר] לאו דאית לך צדק ידיעא כו' אלא לאחזאה כו' כפום עובדיהון⁴² דב"נ [דבני נשא] שלהיות לאחזא' [לאחזאה]

כמו שכתוב בתיקוני זוהר: "לאו דאית לך צדק ידיעא" וכו', אלא "לאחזאה" וכו', "כפום עובדיהון דבני נשא" — כלומר, כדי שיהיה "לאחזאה" —

תיקוני זוהר אומר שאין בה' עצמו מידת צדק מוגדרת, ובכל זאת הוא מתגלה באמצעות המידות כדי להראות כיצד העולם מתנהל — "כפום עובדיהון דבני נשא".

דהיינו גילוי איך אתנהג עלמא בצדק ובמשפט דהיינו בבחי' מדות ולהיות יוצא מההעלם שהוא בחי' דלאו מכל מדות כו'

כלומר, גילוי האופן שבו העולם מתנהל בצדק ובמשפט — כלומר, באמצעות מדות — ויציאתן מן ההעלם, שהוא הבחינה של "לאו מכל מדות" וכו';

ההכרה בכך שה' מנהיג את העולם בצדק ובמשפט פירושה שהספירות יוצאות מן ההעלם, מן הבחינה של "לאו מכל מדות" — הי' כפי שהוא למעלה מהן.

הוא כפום עובדיהון דב"נ [דבני נשא] תלוי במעשה התחתונים כו' וכאשר יעמיק מחשבתו וישים על לבו הדברים האלה

היא "לפי מעשיהם של בני האדם": הדבר תלוי במעשיהם של הנבראים התחתונים וכו'. וכאשר יעמיק במחשבתו וייתן את הדברים האלה אל לבו,

הגילוי הזה תלוי במעשיהם של בני האדם למטה. כאשר אדם מתבונן בכל זה לעומק, הדבר מעורר את לבו.

אזי יהיה שם שמים מתאהב כו' שיהי' [שיהיה] גילוי האהבה העליונה שורה ומתגלה בנפש בבחי' ראי' שיהא הלב רואה כו'.⁴³

אזי "שם שמים מתאהב" וכו': האהבה העליונה תשרה בנפש ותתגלה בה בבחינת ראי', כך שהלב יראה וכו'.

אזי "שם שמים מתאהב" באמצעותו: האהבה העליונה שורה בנפשו ומתגלה בה, כך שלבו "רואה" אלקות ואינו רק מבין אותה.

12 וגילוי זה בנפש הוא מחמת אתערותא דלתתא בכל לבבך בשני יצריך⁴⁴ שגם היצה"ר [היצר הרע] יהי' לאכפייא כו' שלא יהי' [יהיה] לו רק לב א' לאביהם שבשמים.

גילוי זה בנפש נובע מהתערורות מלמטה של "בכל לבבך" — "בשני יצריך": שגם היצר הרע יהיה כפוף, בבחינת אתכפיא וכו', כך שיהיה לו לב אחד בלבד לאביהם שבשמים.

מה שממשיך גילוי זה הוא עבודתו האישית של האדם לאהוב את ה' "בכל לבבך", שהמשנה מפרשת כ"בשני יצריך". גם היצר הרע צריך להיות כפוף בבחינת אתכפיא, כדי שהלב כולו יהיה אחד ומסור לאביהם שבשמים.

וכמ"ש ועמך לא חפצתי בארץ.⁴⁵ וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] בטל רצונך^{46, 47} כו' שלא יהי [יהיה] לו חפץ ורצון אחר להיות פוסח על שתי הסעיפים כו'.

כמו שנאמר: "ועמך לא חפצתי בארץ"; וכמאמר חז"ל: "בטל רצונך" וכו' — שלא יהיה לו חפץ ורצון אחר, ולא יהיה פוסח על שתי הסעיפים וכו'.

| "ועמך לא חפצתי בארץ" ו"בטל רצונך מפני רצונו" שבמשנה מבטאים אותו רעיון: אין מקום לרצון מתחרה, ואין "פוסח על שתי הסעיפים".

כי ע"י שצמצם א"ע [את עצמו] וישליך מנגד נפשו ורצונו שבגשמיות וישים אליו לבו רוחו ונשמתו⁴⁸ כו' כי כאשר יצמצם את עצמו וישליך מנגד את נפשו ואת רצונו שבעניינים גשמיים, ויפנה אליו את לבו, רוחו ונשמתו וכו',

| האדם "מצמצם את עצמו": מניח בצד את נפשו ואת רצונו בעניינים גשמיים, ומפנה את לבו, רוחו ונשמתו אל ה' בלבד.

אזי כמים הפנים לפנים⁴⁹ תהיה אהבה עליונה שורה ומתגלה בו להיות האהבה דוחקת את הבשר⁵⁰ בכחי צמצומים רבים להאיר

אזי, "כמים הפנים לפנים", תשרה בו ותתגלה בו האהבה העליונה, כך שהאהבה "דוחקת את הבשר", באמצעות צמצומים רבים, כדי להאיר

| אזי, כפי שפנים משתקפות במים, האהבה העליונה משיבה לו מידה כנגד מידה ושורה בו. כשם שהוא צמצם את עצמו, כך האהבה העליונה "דוחקת" את עצמה באמצעות צמצומים רבים.

מתוכם אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה בגילוי על נפשו שיושפע עליו שפע רב וגלוי עצום עד שיגיע למעלה ומדרגת וכלל מאדך⁵¹ הוא בחי אה"ר [אהבה רבה] הבאה מלמעלה

ומתוכם יאיר אור אין סוף ברוך הוא בגילוי על נפשו, ותושפע עליו השפעה רבה וגילוי עצום, עד שיגיע למעלה ולמדרגה של "ובכל מאדך", שהיא בחינת אהבה רבה הבאה מלמעלה,

| באמצעות אותם צמצומים מאיר אור אין סוף בגלוי על נפשו ובשפע רב, עד שהוא מגיע ל"ובכל מאדך" — אהבה שאין לה גבול. זוהי אהבה רבה, הבאה מלמעלה.

שהוא למעלה מכדי שתוכל נפשו שאת ככלות הנפש ובטול במציאות כו' כי אהרן שושבינא דמטרוניתא⁵² שהוא המגביה ומנשא נש"י [נשמות ישראל] עד רום המעלות.

שהיא למעלה מיכולת נפשו להכיל, עד כלות הנפש וביטול במציאות וכו'. שכן אהרן הוא שושבינא דמטרוניתא, המגביה ומנשא את נשמות ישראל עד רום המעלות.

| אהבה זו היא למעלה ממה שהנפש יכולה להכיל; היא מביאה לכלות הנפש — כמיהת הנפש עד כדי כלות — ולביטול עצם מציאותה. היא נמשכת באמצעות אהרן, "שושבינא דמטרוניתא", המגביה את נשמות ישראל עד המדרגות הגבוהות ביותר.

וכמ"ש אלה מסעי כו'⁵³ ביד משה ואהרן וכתוב הוא אהרן ומשה⁵⁴ אשר אמר ה' להם הוציאו את בני ישראל מארץ מצרים על צבאותם פי' למעלה מצבאותם למעלה משרש נשמותיהם:

וכמו שנאמר: "אלה מסעי" וכו', "ביד משה ואהרן"; ונאמר: "הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' להם: הוציאו את בני ישראל מארץ מצרים על צבאותם" — פירושו: למעלה מצבאותם, למעלה משרש נשמותיהם.

הפסוקים המצמידים את משה ואהרן בהוצאת ישראל ממצרים, "על צבאותם", נדרשים במשמעות של "למעלה מצבאותם": אהרן מעלה את הנשמות אף למעלה משרשן.

קטע 5 • 131-16

התורה והמצוות כלבושים

13 אך הנה לבחיי גלוי⁵⁵ האהבה צ"ל בחיי כלי ולבוש במה שתשרה ותתלבש האהבה שתבא ליד גלוי בפו"מ [בפועל ממש]

אך כדי שהאהבה תתגלה, דרושים כלי ולבוש שבהם תוכל לשכון ולהתלבש, וכך תבוא לידי גילוי בפועל ממש; אהבה גלויה זקוקה לכלי וללבוש שבהם תוכל לשכון, כדי שתבוא לידי ביטוי בפועל.

כי אין אור בלא כלי ולבוש. ועל זה נאמר זקן אהרן שיוּרד על פי מדותיו.⁵⁶ שכן אין אור בלי כלי ולבוש. ועל כך נאמר: "זקן אהרן, שיוּרד על פי מדותיו".

זהו כלל: אי אפשר לקבל אור בלי כלי. סיום הפסוק על השמן רומז לכך: השמן יורד מזקנו של אהרן "על פי מדותיו", כלומר על פתח לבושו.

מדותיו מלשון מדו בד⁵⁷ אלו הלבושין⁵⁸ שהם הם התורה והמצוות שהם בחיי לבושין לאהבה זו כי מאחר שבחיי אהבה זו נמשכה מבחיי דלאו מכל מדות כו'.

"מידותיו" נדרש מלשון "מידו בד" — לבושו של הכוהן. לבושים אלה הם התורה והמצוות, המשמשות כלבושים לאהבה זו. שכן מאחר שאהבה זו נמשכת מבחינה שאינה מכל המידות וכו',

"מידותיו" נקרא כאן במשמעות של לבושיו, כמו לבושו של הכוהן, "מידו בד". לבושים אלה הם התורה והמצוות. מכיוון שהאהבה נמשכת מדרגה שלמעלה מכל המידות, היא זקוקה להם כדי שתוכל להיתפס.

למעלה מגדר חכמה כו' אינה נתפסת בשום שכל שבגדר חכמת הנבראים והשגתם אלא כאשר תפיסא ומתלבשת בתורה ומצות שהם רצונו וחכמתו ית' מבחי' את חכמים ולא בחכמה ידיעא⁵⁹ כו':

היא למעלה מגדר החכמה וכו', ואינה יכולה להיתפס בשכל כלשהו הנמצא בגדר חכמתם והשגתם של הנבראים; היא נתפסת ומתלבשת רק בתורה ובמצוות, שהן רצונו וחכמתו יתברך, מבחינת "אתה חכם, אך לא בחכמה ידועה" וכו'.

אהבה שמקורה למעלה מן החכמה אינה יכולה להיתפס בשכל של נברא. היא יכולה להיתפס רק כשהיא מתלבשת בתורה ובמצוות, שהן רצונו וחכמתו של ה'; מבחינת "אתה חכם, אך לא בחכמה ידועה".

14 וזהו והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך⁶⁰ כו' של להיות גלוי בחי' אנכי מי שאנכי⁶¹ הוא ע"י והיו הדברים האלה דוקא ולכך ודברת במ⁶² ולא⁶³ בדברי [בדברים] בטלים.

וזהו [פירוש] "והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך" וכו': גילוי בחינת אנכי — "אני, מי שאנכי" — נעשה דווקא על ידי "והיו הדברים האלה". לכן נאמר: "ודברת במ", ולא בדברים בטלים.

בפסוק "והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך" מודגש עניין האנכי, ה"אני": גילוי עצמותו של ה', "אני, מי שאנכי", נעשה רק באמצעות "הדברים האלה", התורה. לכן נאמר "ודברת במ", ולא בעניינים בטלים.

ופי' ודברת מלשון ידבר עמים⁶⁴ שהוא לשון הנהגה והמשכה. כלומר שהמשכות גלוי האהבה יהיה בלבוש התורה דוקא ולא כשאר חכמות שהם לשכל והשגת הנבראים

משמעות "ודברת" קשורה ללשון "ידבר עמים", שפירושה הנהגה והמשכה. כלומר, המשכת גילוי האהבה תהיה דווקא בלבוש התורה, ולא בחכמות אחרות, השייכות לשכל ולהשגתם של הנבראים;

"ודברת" קשור ל"ידבר עמים תחתינו", לשון הנהגה והמשכה. פירוש הפסוק הוא אפוא שיש להמשיך את גילוי האהבה דווקא באמצעות לבוש התורה, ולא באמצעות חכמות אחרות, השייכות לשכלם של נבראים.

כי כולם נק' אצלו ית' דברים בטלים דלאו אורחא דמלכא⁶⁵ לאשתעי במילין דהדיוטא אלא דוקא בחי' התורה שהיא בחי' דלאו בחכמה ידיעא כו' שהוא למעלה מעלה מגדר ושכל והשגת הנבראים כו'.

שכן כולן נקראות ביחס אליו יתברך דברים בטלים, שהרי "אין דרכו של מלך לדבר בענייניו של הדיוט". אלא התורה היא בחינה של "לא בחכמה ידיעא" וכו', והיא למעלה לאין ערוך מן הגבולות, השכל והשגתם של הנבראים וכו'.

לפני ה' כל חכמה אחרת היא "דברים בטלים"; כלשון הזוהר, אין דרכו של מלך לדבר בענייניו של הדיוט. רק התורה, שמקורה בחכמתו שאינה חכמה ידועה, נמצאת למעלה לאין ערוך מכל השגה של נבראים.

15 ועיי' עסק התורה למטה שהיא חכמתו ית' ממשיכין האהבה העליונה להיות גלוי אוא"ס [אור אין סוף] **בחכמה כו'.**

ובאמצעות לימוד התורה למטה, שהיא חכמתו יתברך ממש, ממשיכים את האהבה העליונה, כדי שאור אין סוף יתגלה בחכמה וכו'.

לימוד התורה למטה, מאחר שהתורה היא חכמתו של הקב"ה, ממשיך את האהבה העליונה, כך שאור אין סוף מתגלה בחכמה.

וזוהו ענין עסק התורה לשמה לשם התורה דהיינו להיות גלוי אוא"ס [אור אין סוף] **בחכמה שהיא בחי' התורה דאורייתא מחכמה נפקת.**⁶⁶

וזוהו עניינו של לימוד תורה לשמה — לשם התורה, כלומר, כדי שתהיה התגלות של אור אין סוף בחכמה, שהיא בחינת התורה, שהרי "התורה יוצאת מחכמה".

זהו הפירוש האמיתי של לימוד תורה לשמה: לשם התורה עצמה, כדי שאור אין סוף יתגלה בחכמה, שהיא מקור התורה, שהרי "התורה יוצאת מחכמה".

16 וזו היא המשכת ראשית התהוות ההשתלשלות מאין ליש שהוא ראשית חכמה וצ"ל המשכה ב' במדות גי"כ בראשית שהוא חסד כי הוא ראשית הבנין.

וזוהי המשכה של ראשית התהוותה של השתלשלות, מאין ליש, שהיא ראשית — חכמה, ראשית חכמה. ונדרשת גם המשכה שנייה אל המדות, אל ראשיתן, שהיא חסד, שכן הוא ראשית הבניין.

המשכת אור אין סוף אל החכמה היא הצעד הראשון בכריאה "מאין ליש", שכן החכמה היא ה"ראשית". נדרשת גם המשכה אל המדות, אל ראשיתן — החסד, המדה הראשונה שכונה את העולם.

וכמ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה⁶⁷ **והמשכה זו עיי' עשיית המצות שכללותן נק' בשם צדקה וחסד.** כמו שכתוב: "כי אמרתי: עולם ייבנה בחסד". המשכה זו באה באמצעות קיום המצוות, שכללותן נקראת בשם צדקה וחסד.

"עולם ייבנה בחסד" מלמד שהחסד הוא היסוד של הבניין. המשכה זו באה באמצעות קיום המצוות, שכללותן נקראות צדקה וחסד.

ובפרטן מתחלקין לרמ"ח. רמ"ח אברין דמלכא שבהם ועל ידם ממשיכים גלוי למעלה⁶⁸ **אור א"ס ב"ה בחסד.**

ובפרטיהן הן נחלקות ל-248: 248 "איברי המלך", שבהם ועל ידם ממשיכים למעלה גילוי של אור אין סוף ברוך הוא בחסד.

בפרטיהן מונות מצוות העשה 248, ועליהן נאמר בקבלה שהן "איברי המלך". באמצעות כל אחת מהן נמשך למעלה גילוי של אור אין סוף בחסד.

וזהו ושמרו דרך⁶⁹ ה' לעשות צדקה כו'. דרך ה' כלומר המשכת גלוי הוי' מהעלם אל הגלוי

וזהו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה וכו'. "דרך ה'" פירושה המשכת גילוי הוי' מן ההעלם אל הגילוי.

צאצאי אברהם "שומרים את דרך ה' לעשות צדקה". ה"דרך" היא הנתיב שבו נמשך גילוי הוי' מן ההעלם אל הגילוי.

(ונק' המשכה זו בשם דרך עד"מ כמו דרך שמהלכין בה מעיר לעיר) לעשות צדקה כו' שיהיה התהוות בחי' צדקה וחסד.

(המשכה זו נקראת בשם "דרך" בדרך משל, כמו דרך שהולכים בה מעיר לעיר); "לעשות צדקה" וכו' — שתתהווה בחינת הצדקה והחסד.

הסוגריים מסבירים את המשל: כפי שדרך מובילה מעיר אחת לאחרת, כך ההמשכה מובילה מן הנסתר אל הגלוי. "לעשות צדקה" פירושו להוות למעלה את הצדקה והחסד.

וכמ"ש וצדקה ביעקב אתה עשית⁷⁰ שנמשך בחי' צדקה מלמעלה ע"י ישראל. אל תקרי בניך אלא בוניך^{71,72} שעל ידיהם הוא בנין החסד. וכמ"ש עולם חסד יבנה.

וכמו שכתוב: "וצדקה ביעקב אתה עשית" — שבחינת הצדקה נמשכת מלמעלה באמצעות ישראל. "אל תקרי בניך אלא בוניך", שכן באמצעותם נבנה החסד, כמו שכתוב: "עולם ייבנה בחסד".

"צדקה ביעקב אתה עשית" מתפרש כעשיית צדקה למעלה בידי ישראל. בדומה לכך, "אל תקרי בניך אלא בוניך": ישראל בונים את בניין החסד, שעל ידו נבנה העולם.

ולכך נק' כנ"י [כנסת ישראל] יונתי תמתי כלומר שמתממת ומשלמת אותי כביכול להיות תמים ושלם ברמ"ח אברים דמלכא. כלומר שממשיכים להיות בחי' רמ"ח אברים ע"י רמ"ח מצות כו'.

ולכן כנסת ישראל נקראת "יונתי תמתי", כלומר, היא עושה אותי, כביכול, תמים ושלם — שלם ב"248 איברי המלך. כלומר, באמצעות 248 המצוות ממשיכים שתהיה בחינת 248 איברי המלך וכו'.

לכן ישראל נקראת "תמתי", "השלמה אותי": באמצעות 248 מצוות העשה ישראל משלימים, כביכול, את 248 איברי המלך.

המדרגה הראשונה: משה

17 והנה בתקון ועשיית⁷³ לבושים אלו יש ג' בחינות ומדרגות מדרגה הא' הוא של משה כי משה נקרא על שם כי מן המים משיתהו.⁷⁴

והנה, בעיצוב וביצירה של לבושים אלה יש שלוש בחינות ומדרגות. המדרגה הראשונה היא מדרגתו של משה, שנקרא כך על שם "כי מן המים משיתהו".

כעת חוזר המאמר לשלוש דרכי העיצוב של הלבושים ומסביר אותן כשלוש מדרגות. הראשונה היא מדרגתו של משה, ששמו עצמו נובע מן "משיתהו מן המים".

ופירוש משיתהו מההעלם אל הגלוי שנמשך מן ההעלם שלמעלה מן ההשתלשלות מן המים בחי' מקור התורה שכל התורה היא בחינת כד שנשאב מן הים הם כ"ד ספרי דאורייתא. וכמ"ש ותמלא כדה⁷⁵ ותעל.⁷⁶

ופירוש "משיתהו" הוא: מן ההעלם אל הגלוי, שכן הוא נמשך מן ההעלם שלמעלה מהשתלשלות, "מן המים" — בחינת מקור התורה. התורה כולה היא בחינת כד שנשאב מן הים: אלו הם כ"ד ספרי התורה. וכמו שנאמר: "ותמלא כדה ותעל".

משה נמשך מן המדרגה הנעלמת שלמעלה מהשתלשלות העולמות — מן "המים", שהם מקור התורה. התורה כפי שהיא לפנינו דומה לכד (כ"ד, שערכו בגימטריה 24) שנשאב מן הים: עשרים וארבעת ספרי המקרא; וכך נאמר על רבקה: "ותמלא כדה ותעל".

18 והנה על בחי' לבוש זה הוא ענין מה שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] שהתורה נק' כלה ומאורשה⁷⁷ קהלת יעקב⁷⁸ וישראל הם בחי' חתן המשפיע כו'

והנה, לגבי בחינה זו של לבוש, זהו עניין דברי חז"ל שהתורה נקראת כלה ו"מאורשה לקהלת יעקב", וישראל הם בחינת חתן המשפיע וכו'.

דברי חז"ל שהתורה היא "מאורשה" לקהלת יעקב — בקריאת "מורשה" כ"מאורשה" — שייכים לבחינה הראשונה הזאת. התורה היא הכלה, וישראל הם החתן, הנותן.

שהם המשפיעים להיות בחי' אוא"ס [אור אין סוף] בחכמה והם העוסקים בתורה לשמה לשם התורה. דהיינו שיהיה התהוות בחינת תורה.

שכן הם המשפיעים, כדי שאור אין סוף יהיה בחכמה; והם העוסקים בתורה לשמה, לשם התורה, כלומר, כדי שבחינת תורה תתהווה.

ישראל "נותנים" לתורה בכך שהם פועלים שאור אין סוף יהיה בחכמה. זהו עניינם של העוסקים בתורה לשמה: הם מביאים את התורה לידי התהוות, כביכול.

וכן במצות כתיב ועשיתם אתם.⁷⁹ אשר יעשה אתם האדם⁸⁰ כו'. שהאדם הוא הממשיך ועושה אותן מצות.

וכן נאמר על המצוות: "ועשיתם אותם"; "אשר יעשה אותם האדם" וכו' — האדם הוא הממשיך ויוצר את המצוות הללו.

כך גם במצוות: "ועשיתם אותם" ו"אשר יעשה אותם האדם" מלמדים שהאדם הוא "העושה" את המצוות, בכך שהוא ממשיך אותן.

19 והנה בזה יובן ענין ברכת המצות⁸¹ שהוא כענין ברכת חתנים ונישואין וכמ"ש בזהר לית ברכתא

שריא⁸² אלא באתר דדכר ונוק' [ונקבא]⁸³ כו'

כעת יובן עניינה של הברכה על המצוות, שהיא דומה לברכת חתנים ולנישואין, כפי שנאמר בזהר: "אין הברכה שורה אלא במקום שיש בו זכר ונקבה" וכו'.

מכיוון שהאדם "עושה" את המצוות, מובן מדוע מברכים עליהן: הדבר דומה לברכות הנישואין. הוזהר אומר שהברכה שורה רק במקום שבו הזכר והנקבה מתאחדים.

שבמקום שיש משפיע⁸⁴ ומקבל נשפע תוספת ורבו שפע והארה מלמעלה מעלה ממקום גבוה מאד נעלה יותר משל ב' הבחי'⁸⁵ של המשפיע ושל המקבל.

שכן במקום שיש בו משפיע ומקבל, נמשכת תוספת וריבוי של שפע והארה מלמעלה-מעלה, ממקום גבוה ונעלה מאוד, למעלה משתי הבחינות של המשפיע והמקבל.

כאשר משפיע ומקבל מתאחדים, הברכה נמשכת ממקום גבוה יותר משניהם. כך גם כאשר ישראל מתחברים לתורה ולמצוות כחתן וכלה, נמשכת תוספת ברכה מלמעלה-מעלה.

20 וכמ"ש זכר ונקבה בראם⁸⁶ ויברך אתם. וברכה והמשכה זו היא מבחי' משה למעלה מההשתלשלות.

ולכך ביום שהוקם המשכן כתיב ויביאו את המשכן אל משה אמר ויהי נועם^{87,88,89} כו'

כפי שנאמר: "זכר ונקבה ברא אותם, ויברך אותם". ברכה והמשכה זו באות ממדרגתו של משה, שלמעלה מההשתלשלות. לכן ביום שבו הוקם המשכן נאמר: "ויביאו את המשכן אל משה"; והוא אמר: "ויהי נועם" וכו',

"זכר ונקבה ברא אותם, ויברך אותם": הברכה באה לאחר החיבור. היא נמשכת ממדרגתו של משה, שלמעלה מההשתלשלות, ולכן ביום שבו הוקם המשכן הביאו אותו אל משה, והוא בירך את העם באמירה: "ויהי נועם [ה'] אלקינו עלינו".

שתהא השראת הברכה מלמעלה מעלה והיא ברכת המצות⁹⁰ ברוך כוי מלך העולם שיהא ריבוי שפע ברכה והמשכה מעולם ועד עולם.⁹¹

כדי שהברכה תשרה ממקום נעלה ביותר. זו גם משמעות הברכה על המצוות: "ברוך" וכו', "מלך העולם" — שתהיה שפע רב של ברכה והמשכה מעולם לעולם.

כך גם הברכה על מצווה מושכת את ברכתה ממקום נעלה ביותר. המילים "ברוך... מלך העולם" מבטאות שפע רב של ברכה הנמשך מעולם לעולם.

21 ותכלית וסוף הברכה⁹² הוא להיות גלוי מלכותו ית' מלכותך מלכות כל עולמים⁹³ והוא בחיי לבוש

ותכלית הברכה וסופה היא גילוי מלכותו יתברך: "מלכותך מלכות כל עולמים". וזו בחינת לבוש,

מטרת הברכה היא גילוי מלכותו של ה': "מלכותך מלכות כל עולמים". מלכות היא בחינת "לבוש".

כמ"ש ה' מלך גאות לבש⁹⁴ וכתוב ומרדכי יצא⁹⁵ מלפני המלך בלבוש מלכות שמדת מלכותו היא בחיי לבוש⁹⁶ לחכמתו ורצונו ומדותיו ית' הנמשך

כמו שכתוב: "ה' מלך גאות לבש", וכן כתוב: "ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות". מידת מלכותו היא בחינת לבוש לחכמתו, לרצונו ולמדותיו יתברך, הנמשכות

הפסוק "ה' מלך גאות לבש" וה"לבוש מלכות" של מרדכי קושרים שניהם בין מלכות ללבוש. מלכותו של ה' מלבישה את חכמתו, את רצונו ואת מדותיו, הנמשכים ומתגלים באמצעותה.

ומתגלה בתוספת וריבוי האור שלמעלה מעלה מסדר השתלשלות וזו היא בחיי ברכה שברכה היא בחיי תוספת וריבוי כו'.

ומתגלה בתוספת ובריבוי של האור שלמעלה מעלה מסדר השתלשלות. וזו בחינת ברכה, שכן ברכה היא בחינת תוספת וריבוי כו'.

באמצעות מלכות מתגלה תוספת האור שמעל סדר השתלשלות. תוספת זו היא משמעותה של "ברכה", שכן ברכה היא תוספת וריבוי.

קטע 7 • 221-23

חכמי הלב וכל ישראל

22 ומדרגה השנית היא בחי' עשיית לבוש שעושים חכמי לב הנק' חכמי לב ע"ש [על שם] שאין להם אלא לב

אחד בבחי' בטול בחי' חכמה

המדרגה השנייה היא עשיית לבוש בידי חכמי לב. הם נקראים "חכמי לב" מפני שיש להם לב אחד בלבד, בבחינת ביטול, שהיא בחינת חכמה.

המדרגה השנייה בעשיית הלבושים היא מדרגת חכמי הלב. הם נקראים "חכמי לב" מפני שלבם שלם ואינו חלוק, והוא בטל כולו לפני ה'; הביטול הוא סימנה של החכמה.

כי בחי' נפרד שיש לו שתי לבבות עליו נאמר אשר אתם זנים אחריהם⁹⁷ כו' שאין אדם עובר עבירה אא"כ [אלא אם כן]⁹⁸ נכנס בו רוח שטות שנסתלק ממנו בחי' חכמה כו'

על מי שנפרד, שיש לו שני לבבות, נאמר: "אשר אתם זנים אחריהם" וכו', שכן "אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות" — כלומר, בחינת החכמה הסתלקה ממנו וכו';

מי שנפרד מה' יש לו שני לבבות, החלוקים בין הקדושה לבין רצונותיו שלו; עליו נאמר: "אשר אתם זנים אחריהם". חז"ל מלמדים שאדם חוטא רק כאשר נכנסת בו רוח שטות, כלומר, כאשר החכמה הסתלקה ממנו.

משא"כ בבחי' לב אחד ע"י נאמר אשר מלאותיו רוח חכמה⁹⁹ להיות נשפע עליו רוח חכמה מאתערוותא דלעילא ע"י אתעדלית [אתערוותא דלתתא] חכמי לב.

ואילו על מי שיש לו לב אחד נאמר: "אשר מלאותיו רוח חכמה" — רוח חכמה שורה עליו מלמעלה, מכוח אתערוותא דלעילא, בעקבות אתערוותא דלתתא של חכמי הלב.

על מי שלבו שלם ואינו חלוק נאמר: "אשר מלאותיו רוח חכמה". אתערוותא דלתתא שלו, הביטול שלו, ממשיכה עליו רוח חכמה כאיתערוותא דלעילא.

23 ולכך ועשו את בגדי אהרן לקדשו¹⁰⁰ שגם הם עושים בגדי אהרן בבחינת קדש העליון על ידי המשכת

חכמתו ורצונו ית' מאחר שהם בטלים אליה ונעשים בחי' מרכבה.

ולכן נאמר: "ועשו את בגדי אהרן לקדשו" — גם הם עושים את בגדי אהרן, בבחינת הקדושה העליונה, באמצעות המשכת חכמתו ורצונו יתברך, מאחר שהם בטלים אליה ונעשים בבחינת מרכבה.

מכיוון שחכמי הלב בטלים לפני חכמת ה' ונעשים לה מרכבה, גם הם עושים את בגדי אהרן "לקדשו", בבחינת הקדושה העליונה, הנמשכת באמצעות חכמתו ורצונו.

ומדרגה השלישית הוא בחיי ועשו סתם של כלל ישראל דלא כתיב בהם לקדשו אלא סתם לכהנו לי¹⁰¹ המדרגה השלישית היא בחינת "ועשו" סתם, שנאמרה על כלל ישראל. עליהם לא נאמר "לקדשו", אלא נאמר בפשטות: "לכהנו לי".

המדרגה השלישית היא הבחינה הפשוטה של "ועשו", המתייחסת לכלל ישראל. עליהם לא נאמר "לקדשו", אלא רק "לכהנו לי".

שהוא בחיי עשיית המצות מעשיות בסתם מאהבה הטבעית המסותרת בלבד ואעפ"כ [ואף על פי כן] הם ממשיכים לבוש עליון לאהבה זו דהיינו לבוש מלכות

זוהי בחינת עשיית המצוות המעשיות בפשטות, מכוח האהבה הטבעית המסותרת בלבד. ואף על פי כן, הם ממשיכים לבוש עליון לאהבה זו, היינו לבוש המלכות,

זוהי עשיית המצוות המעשיות בפשטות, מכוח האהבה הטבעית המסותרת בלבד, בלי המדרגות הגבוהות של שתי הבחינות הראשונות. ואף על פי כן, היא ממשיכה לאהבה לבוש עליון — "לבוש מלכות".

כי שום תשים עליך מלך¹⁰² כתיב בקבלת עומ"ש [עול מלכות שמים] בשלימות בלב ונפש ונעוץ סופן¹⁰³ כוי שהלבוש נמשך מבחי' ברכה עליונה כוי. ועי' נאמר איש אשר כבדתו¹⁰⁴ כוי.

שכן נאמר "שום תשים עליך מלך", כלומר, קבלת עול מלכות שמים בשלמות, בלב ובנפש; ו"נעוץ סופן בתחילתן" וכו', ולכן הלבוש נמשך מבחינת הברכה העליונה וכו'. ועל כך נאמר: "איש אשר כבדתו" וכו'.

"שום תשים עליך מלך" מתקיים בקבלת עול מלכות שמים בשלמות, בלב ובנפש. מכיוון ש"נעוץ סופן בתחילתן", המדרגה הנמוכה ביותר קשורה לעליונה ביותר: הלבוש המלכותי הנמשך ממעשה פשוט בא מן הברכה העליונה, כפי שנאמר "איש אשר כבדתו".

ועל ידי זה נמשכו להם גם המדות עליונות. וזהו והם יקחו את הזהב ואת התכלת¹⁰⁵ שהם גוונין עלאין כוי וד"ל [ודי למבין]:

ובאמצעות זאת נמשכות אליהם גם המדות העליונות. וזהו שנאמר: "והם יקחו את הזהב ואת התכלת", שהם "גוונין עליונים" וכו'. וד"ל.

באמצעות זאת נמשכות אליהם גם המדות העליונות. זהו פירוש "והם יקחו את הזהב ואת התכלת" — חומרי הבגדים, המכונים בארמית "גוונין עליונים", כלומר המדות האלוניות.

בעבודה

האדם אינו צריך להמתין להשראה מלמעלה בלבד: כשהוא מאחד את לבו, מניח בצד כל רצון אחר ומתבונן באחדות ה', הוא ממשיך את האהבה הגדולה מלמעלה לתוך נפשו. אחר כך עליו להלביש את האהבה הזאת בלימוד תורה לשמה ובקיום המצוות כפועל; וגם היהודי הפשוט ביותר, המקיים את המצוות מתוך האהבה הטבעית הנעלמת ומקבל עליו עול מלכות שמים, עושה לה לבוש מלכות.

שאלות לשיחה

1. מדוע המאמר מכנה את אהבת אברהם "חסד עולם" ואת אהבת אהרן "ורב חסד", וכיצד מגיעה כל אחת מהן אל האדם?
2. מה מלמדים המשלים על השערה ועל דברי המורה לגבי האופן שבו אור אין סוף מגיע לחכמה?
3. כיצד יכולה אהבתו של האדם עצמו לגרום לאהבת ה' להצטמצם ולהתגלות בנפשו?
4. מדוע האהבה הגדולה צריכה להתלבש בתורה ובמצוות ולא בחכמות אחרות?
5. מה תורם כל אחד מעושי בגדי אהרן — משה, חכמי הלב וכל ישראל — ומדוע גם המדרגה הפשוטה ביותר נקראת "לבוש מלכות"?

הערות

פסקה 1

1 ועשית בגדי קדש

מאמר זה נדפס גם במהדורת למברג של תורה אור, בדף 9c.

הערת קה"ת

נדפס בתר"א לעמבערג ט, ג. הנחת כ"ק אדה"א בסה"מ תקס"ה ח"א ע' דש. שם ע' שוב נמצא ג"כ ביאור. ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר ז"ע. חלק מהמאמר באוה"ת תצא ע' איתקעו בד"ה ואתה הקרב (מתחיל מהקטע והנה נודע). קיצורים למאמר זה בכרך ח ע' ג"סו. המאמר עם הגהות ע' איתקפו (מהסגנון נראה שההגהות נכתבו בהיותו צעיר — ושייכים להסוג שנדפסו באוה"ת בראשית כרך ו מפרשת וישב ואילך). ביאור ע' איתקפה (כנראה הביאור הוא להצ"צ והביאור הוא הנדפס בסה"מ תקס"ה ח"א ע' שוב) ועם הגהות באוה"ת כרך ז ע' איתרד ובכרך ח ע' ג"ע. קיצור ע' איתר. להדרוש שבתר"א ע' איתרו. ביאור וקיצור מהדרוש ע' איתרלג. להדרוש שבתר"א ע' איתשנו. קיצור ע' ב'תשסה. המאמר משנת תקס"ה. באוה"ת כרך ז ע' ב'תשסג מציין "הדרוש ואלה המשפטים והדרוש ועשית בגדי קודש נאמרו מרבנו ז"ל סמוכים זה לזה בפ' משפטים ובפ' תצוה דשנת תקס"ה". ד"ה זה במאמרי אדה"א כאן ע' שלח, מיוסד על ד"ה זה. ד"ה זה נזכר בלקו"ת ויקרא ב, ב בענין אתעדל"ע לעורר אתעדל"ת. וראה גם בפ' אמור כו, ג. עקב יז, ב. בלקו"ת צו ט, ד מציין לכאן בענין והחכמה מאין תמצא מבחי' שאין ערוך שהוא רק בחי' שערות.

2 ועשית בגדי קדש

"ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת". ה' אומר זאת למשה, ולכן המאמר מכנה זאת העשייה "של משה", הראשונה מבין השלוש.

Exodus 28:2 שמות כ"ח:ב'

ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת:

And thou shalt make holy garments for Aaron thy brother, for splendour and for beauty

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות כח, ב.

3 ואתה תדבר אל כל חכמי לב אשר מלאותיו רוח חכמה ועשו את בגדי אהרן לקדשו

על משה לדבר אל חכמי הלב, שה' מילא אותם ברוח חכמה, והם יעשו את בגדי אהרן "לקדשו לקהנו לוי". זוהי העשייה השנייה, זו של חכמי הלב.

Exodus 28:3 שמות כ"ח:ג'

ואתה תדבר אל־כָּל־חַכְמֵי־לֵב אֲשֶׁר מִלֵּאתִיו רוּחַ חֲכָמָה וְעָשׂוּ אֶת־בְּגָדֵי אֶהְרֹן לְקַדְּשׁוֹ לְקַהְנֹלֵי:

And thou shalt speak unto all that are wise-hearted, whom I have filled with the spirit of wisdom, that they make Aaron's garments to sanctify him, that he may minister unto Me in the priest's office

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

4 ועשו בגדי קדש לאהרן אחיך ולבניו

לאחר פירוש הבגדים נאמר בפסוק: "ועשו בגדי קדש לאהרן אחיך ולבניו לקהנו לוי", בלי לציין מי הם העושים. המאמר מפרש זאת כעשיית כלל

ישראל.

Exodus 28:4 שמות כ"ח:ד'

ואלה הבגדים אשר יעשו חשן ואפוד ומעיל וכתנת תשבץ מצנפת ואבנט ועשו בגדי קדש לאהרן אחיך ולבניו לקהנו לוי:

And these are the garments which they shall make: a breast-plate, and an ephod, and a robe, and a tunic of chequer work, a mitre, and a girdle; and they shall make holy garments for Aaron thy brother, and his sons, that he may minister unto Me in the priest's office

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

5 אהרן הוא משבעה רועים

הגמרא מסבירה את "שבעת הרועים" שבפסוק במיכה כדוד שבאמצע, אדם, שת ומתושלח מימינו, ואברהם, יעקב ומשה משמאלו. קה"ת מפנה למקור זה בהקשר של המונח; המאמר, כמו התיקונים שבווהר חדש שגם להם קה"ת מפנה, מונה את אהרן בין השבעה.

Sukkah 52b:13 סוכה נ"ב ב:י"ג

"והיה זה שלום אשור פי יבא בארצנו וכי ידרוך בארמנותינו ונקמנו עליו שבעה רועים ושמנה נסיכי אדם". מאן גינהו "שבעה רועים"? דוד באמצע, אדם שת ומתושלח מימינו, אברהם יעקב ומשה משמאלו. ומאן גינהו "שמנה נסיכי אדם"? ישי, ושאול, ושמואל, עמוס, וצפניה, צדקיה, ומשיח, ואלהו.

And this shall be peace: when the Assyrian shall come into our land, and when he shall tread in our palaces, then shall we raise up against him seven shepherds and eight princes among men" (Micah 5:4). Who are the "seven shepherds"? — David in the middle, Adam, Seth and Methuselah on his right, and Abraham, Jacob and Moses on his left. And who are the "eight princes among men"? — Yishai, Shaul, Shmuel, Amos, Zephaniah, Zedekiah, the Messiah, and Elijah

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CCO)

הערת קה"ת

תיקונים בזהר חדש (קד, א). וראה סוכה נב, ב.

6 שהוא איש חסד

האנציקלופדיה מציינת שמידתו של אהרן היא "רב חסד", אך מעירה שהביאורים למאמר זה בתורה אור שבאור התורה קושרים את התואר "איש החסד" לאהרן כפי שהוא באצילות. היא מציעה שהמאמר מכנה את מידתו של אהרן, "איש החסד", "רב חסד", משום שגם באצילות הוא עומד בדרגה זו.

הערת קה"ת

ראה ספר הערכים-חב"ד כרך ב טור תרכד ערך אהרן הערה 2: "היא בחי' "ורב חסד", אבל בביאורים לתו"א (אוה"ת תצוה ע' איתרד, אי תריח) שתואר זה הוא לבחי' אהרן שבאצ"י. . ואפשר דמ"ש בתו"א שם שבחי' "ורב חסד" היא מדתו של אהרן "איש החסד" הוא — לפי שגם בהיותו באצילות הוא בבחי' זו". ע"ש.

7 בהמשך תעריב חלק ב' ע' תתעב

אדמו"ר הרשב"ב מצטט שם את מאמר התורה אור הוז לענין האותיות

שכדיבור, שהן כמו שערות.

הערת קה"ת

ובתו"א . . דאיותיות הדבור הן כדוגמת השערות. בלקו"ת שלח מו, א. שה"ש ט, ב. מציין לכאן בענין המשכה ע"י שערות. בלקו"ת קרח נג, א מציין בענין איותיות הדבור נק' ג"כ שערות. בלקו"ת נצבים נ, א שיש כמה בחי' בלבושים הנעשים ממעשה המצות. בלקו"ת ראה לג, א. וזאת הברכה ק, ב — נסמן לכאן.

8 ובגדי אהרן הם לבושים לאהבה זו

הצמח צדק מדייק מן הניסוח "בגדי אהרן הם לבושי אהבה זו, כמו שכל נשמה יש לה לבושים" שאין אלה לבושי הנשמה עצמה, שאם לא כן אין משמעות להשוואה. מכאן שלבושי הנשמה שונים זה מזה ברכבות דרגות: לנשמה שיש בה אהבה רבה מאהרן כהן גדול יש לבושים הנמשכים מבגדיו של אהרן.

הערת קה"ת

באוה"ת ע' אתקפו מדייק הצ"צ "מדקדוק לשונו ובגדי אהרן הם לבושים של אהבה זו וכמו שיש לבושים לכל נשמה כו', מובן דלבושים אלו של אהבה זו אינו הלבושים של הנשמה, דאי"כ מהו וכמו שיש כו', היינו הך . . ולפ"ז יובן כמה רכבות מדריגות שונות בבחי' הלבושים של הנשמה, אם הם מבחי' נשמה שהי' לה בחי' אהר' דמבחי' אהרן כה"ג שאו הלבושים נמשכים מבחי' לבושים דאהרן הנ"ל".

פסקה 2

9 ימים יוצרו

"עיניך ראו גולמי, ועל ספרך כולם ייכתבו; ימים יוצרו". אדמו"ר הזקן מפרש את המילים "ימים יוצרו" כך שהימים נעשו לבושיה של הנשמה.

Psalms 139:16 תהילים קל"ט:ט"ז

גְּלַמִּי רָאוּ עֵינֶיךָ וְעַל־סִפְרְךָ כָּל־יָמַי יִכְתְּבוּ יָמִים יִצְרוּ וְלוֹ אֶחָד בָּהֶם:

Thine eyes did see mine unformed substance, And in Thy book they were all written— Even the days that were fashioned, When as yet there was none of them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קלט, טז. וראה אוה"ת כרך ז ע' ב'תשנח שמציין לד"ה אוסרי לגפן שיש בי' לבושים.

10 וכמ"ש בזהר

ההערה מפנה לשם כדי להסביר מדוע הלבושים נקראים "ימים".

הערת קה"ת

ח"א קכט, א. רכד, א. וראה סה"מ תקס"ה ח"א ע' רנז מפני מה נק' הלבושים בשם ימים. וראה לעיל עה, ד. ראה הלשון מהזהר באוה"ת פ' בלק ע' תתקמ.

11 "ואברהם זקן בא בימים, וה' בירך את אברהם בכל". הוזהר מפרש את המילים "בא בימים" ככניסה לימים עליונים.

Genesis 24:1 בראשית כ"ד:א'

וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וְה' בֵּרַךְ אֶת־אַבְרָהָם בְּכָל:

And Abraham was old, well stricken in age; and the L-RD .had blessed Abraham in all things

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

12 ואברהם זקן בא בימים יומין עלאין דאינון לבושיין

הוזהר על חיי שרה מפרש את המילים "בא בימים" ככניסתו של אברהם, בוקנותו, "ילאותם ימים עליונים". קה"ת מציין זאת כאחד משני קטעי הוזהר

העומדים ברקע דברי אדמו"ר הזקן.

Zohar, Chayei Sara 15:114-16:121 ספר הזהר, חיי שרה ט"ו:קי"ד-ט"ז:קכ"א

Happy are the penitent who in the space of one day, one hour, nay, one second, can draw near to the Holy One, as near as even the truly righteous in the space of many years. Abraham did not reach that high grade until he was old, as already said. So, too, David, of whom it is written, "and King David was old, he came into days" (I Kings 1, 1). But the penitent immediately finds entrance, and is brought close to 'the Holy One, blessed be He

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

13 ואברהם זקן בא בימים יומין עלאין דאינון לבושיין

הוזהר על ויחי למלך שהימים שצדיק ממלא בטוב נעשים "לבושי כבוד" שבהם נשמתו מתלבשת בעולם הבא, ומצטט את המילים "ימים יוצרו"; על אברהם, שהיה ראוי לכך, נאמר "בא בימים" — הוא התלבש בימיו שלו.

Zohar, Vayechi 32:294-303 ספר הזהר, ויחי ל"ב:רצ"ד-ש"ג

14 האדם ומכוונת

כדפוס למברג הגרסה היא: "האדם, וחי בהם; ובכוונת" (האדם וחי בהם ובכוונת), כהמשך ללשון הפסוק "אשר יעשה אותם האדם וחי בהם".

הערת קה"ת

בתו"א דפוס לעמבערג שנת תורה ט, ג: האדם וחי בהם ובכוונת. אבל בכרך 1052 כמו שנדפס כאן.

פסקה 3

15 אברהם אוהבי

"ואתה ישראל עבדי, יעקב אשר בחרתיך, זרע אברהם אוהבי". הפסוק מציין את האהבה כתכונה המגדירה את אברהם.

Isaiah 41:8 ישעיהו מ"א:ח'

וְאַתָּה יִשְׂרָאֵל עַבְדִּי יַעֲקֹב אֲשֶׁר בָּחַרְתִּיךָ זֶרַע אַבְרָהָם אֹהֲבִי:

But thou, Israel, My servant, Jacob whom I have chosen, The ;seed of Abraham My friend

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיי מא, ח.

16 וההפרש שבין מדת אהרן . . מדת אברהם

שם מונה הצמח צדק כמה מקומות בתורת החסידות העוסקים בהבדל בין מידתו של אהרן למידתו של אברהם.

הערת קה"ת

באוה"ת כרך ז ע' ב'תשנח מציין לכמה מקומות בדא"ח. ובארוכה ראה בספר הערכים-חב"ד ערך אברהם וערך אהרן.

17 אית חסד ואית חסד

כשנשאל כיצד חסדו של ה' יכול להיות גם "מעל השמים" וגם "עד השמים", השיב רבי יוסי: "יש חסד ויש חסד" — חסד עליון וחסד תחתון.

Zohar I, 219a זח"א ר"ט, א

Zohar III, 133b זח"ג קלג, ב

הערת קה"ת

זח"א ר"ט, א. זח"ג קלג, ב. ראה אוה"ת חנוכה שו, א. ראה גם אוה"ת פ' תצוה ע' אתקפז.

פסוקה 4

18 והנה גם לפני אתעדלית קדמה אתעדלית

ההערה מפנה לשם בעניין האתערותא דלעילא שבאה לפני האתערותא דלתתא.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת ויקרא כרך ג ע' תשכא.

19 לעבודת ה'

בכתב־היד הזה הנוסח הוא "לעבודת האדם לה", במקום "לעבודת ה'".

הערת קה"ת

בבזך תניא-ברוק: לעבודת האדם לה'.

פסוקה 5

20 חסדי ה' עולם אשירה

"חסדי ה' עולם אשירה, לדור ודור אודיע אמונתך בפי". גם כאן החסד קשור ל"עולם".

Psalms 89:2 תהילים פ"ט:ב'

חסדי ה' עולם אשירה לדור ודור אודיע אמונתך בפי:

I will sing of the mercies of the L-RD for ever; To all generations will I make known Thy faithfulness with my mouth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים פט, ב.

21 חסד לאברהם

"תתן אמת ליעקב, חסד לאברהם, אשר נשבעת לאבותינו." חסד הוא מידתו של אברהם, שהאדמו"ר הזקן מזהה עם האהבה הטבעית שבכל יהודי.

Micah 7:20 מיכה ז:כ'

תתן אמת ליעקב חסד לאברהם אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם:

Thou wilt show faithfulness to Jacob, mercy to Abraham, As Thou hast sworn unto our fathers from the days of old

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

מיכה ז, כ.

22 שויה שהיא — נשיי

בשורה מן "זו" ועד "ישראל", בכתב היד מופיעה המילה "ישראל" במקום "נשמות ישראל".

הערת קה"ת

בבזך 1052: ישראל.

23 וחסד ה' מעולם

"וחסד ה' מעולם ועד עולם על יראיו." הפסוק קושר את החסד עם "עולם" — חסד של אתערותא דלעילא, שבא תחילה.

Psalms 103:17 תהילים ק"ג:י"ז

וְחֶסֶד ה' מֵעוֹלָם וְעַד־עוֹלָם עַל־יִרְאָיו וְצִדְקָתוֹ לְבְנֵי בְנִים:

But the mercy of the L-RD is from everlasting to everlasting upon them that fear Him, And His righteousness unto children's children

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קג, יז.

פסוקה 6

24

"השבעתי אתכן, בנות ירושלים... אל תעוררו ואל תעוררו את האהבה עד שתחפץ" — שבועה החוזרת בשיר השירים. אדמו"ר הזקן שואל את מילותיה: ההתעוררות מלמעלה מעוררת את האהבה המסותרת "עד שתחפץ" להידבק בה'.

Song of Songs 3:5 שיר השירים ג:ה'

הַשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם בְּצִבְאוֹת אוּ בְאַיִלוֹת הַשָּׂדֶה אִם־תִּעְרְרוּ וְאִם־תִּעְוְרוּ אֶת־הָאֶהָבָה עַד שֶׁתִּחַפֵּץ:

I adjure you, O daughters of Jerusalem, By the gazelles, and' by the hinds of the field, That ye awaken not, nor stir up 'love, Until it please

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

25 אבל בחיי ורב חסד הוא למעלה מעלה . . כמ"ש כשמן הטוב

בלקוטי תורה מצוטט שם קטע זה, מן "אבל בחינת ורב חסד" ועד "כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן". הדברים מובאים בדיון על כך שהאור מגיע לעולמות רק באמצעות בחינת "שערות" ועל ידי צמצום, שכן בלעדיהם העולמות לא היו יכולים לקבל אותו.

הערת קה"ת

קטע מובא בלקו"ת פי כי תצא לו, ג. ראה לקו"ת שה"ש ל, ד. סה"מ תרכ"ז (הוצאה חדשה) ע' סו.

26 והחכמה מאין ממש תמצא

"והחכמה, מאין תימצא?" החסידות מפרשת "מאין" — מן האין: החכמה מתהווה מן האין סוף, שאין כל השוואה בינו לבינה.

Job 28:12 איוב כ"ח:י"ב

וְהַחֲכֵמָה מֵאֵינָהּ תִּמְצָא וְאֵי זֶה מְקוֹם בִּינָה:

But wisdom, where shall it be found? And where is the place of understanding

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב כח, יב. בלקו"ת צו ט, ד מציין לכאן.

27 וכמ"ש בתיז

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

בהקדמה (פתח אליהו).

28

מתוך תפילת אליהו (פתח אליהו) שבהקדמה לתיקוני זוהר: "אבל לא שיש לך צדקה ידועה, שהיא דין, ולא משפט ידוע, שהוא רחמים, ולא מכל אלו המידות כללי". ה' בעצמו הוא למעלה מכל הספירות.

Tikkunei Zohar 17b:5 תקוני זוהר י"ז ב:ה'

אבל לאו דאית לך צדק ידיעא דאיהו דין. ולאו משפט ידיע' דאיהו רחמי ולאו מכל אליו מדות כלל.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

פסוקה 7

29 כלם בחכמה עשית

"מה רבים מעשיך, ה'! את כולם עשית בחכמה". אדמו"ר הזקן קורא את הפסוק כך: לפני ה', גם חכמה אינה אלא "עשייה".

Psalms 104:24 תהילים ק"ד:כ"ד

מַה־רַּבּוּ מַעֲשֵׂיךָ ה' כָּל־ם בְּחִכְמָה עָשִׂיתָ מְלָאָה הָאָרֶץ הַגִּנְיָן:

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

מלאכי א, ב. לקמן צו, ד מציין לכאן.

34 אהבה דוחקת את הבשר

כאשר מטרוניא שאלה כיצד שני חכמים שמנים מאוד יכלו להוליד ילדים, אחת התשובות שנרשמו היא: "האהבה מכווצת את הבשר". אדמו"ר הזקן מיישם את האמירה על האהבה העליונה, המביאה לידי צמצום.

Bava Metzia 84a:4 בבא מציעא פ"ד א:ד'

אמר להו הדיא מטרוניתא: בניכם אינם שלכם. אמרו לה: שלחן גדול משלנו. כל שכן. איכא דאמרי, הדיא אמרו לה: "כי כאיש גבורתו". איכא דאמרי הדיא, אמרו לה: "אתה דוחקת את הבשר".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ב"מ פד, א.

פסקה 10

35 ואהרן אותיות נראה

בווהר על פרשת אמור נאמר שענני הכבוד באו בזכות אהרן, על יסוד הדרשה על הפסוק "אשר עין בעין [אהרן] נראה". קה"ת מביא זאת, בציון הפירושים מקדש מלך ורמ"ז, כמקור לכך ששמו של אהרן הוא "נראה".

Zohar III, 103a זח"ג קג, א

הערת קה"ת

זח"ג קג, א. ובמק"מ ובהרמ"ז שם. כ"ה בלקו"ת בהעלותך ל, א. באוה"ת תצוה ע' א'תרא כי זה בשם השל"ה פי תרומה. ראה סי' השיחות תשי"א ע' 152 שזה אמר הבעש"ט. ע"ש. ובספר הערכים-חב"ד כרך ב ע' תרכט להערה 681 בדיק לשון של סי' השיחות הנ"ל. בלקו"ת שמע"צ צא, ג מציין לכאן.

36 עין בעין נראה

משה מתחנן שהעמים שמעו "כי אתה ה' בקרב העם הזה, אשר עין בעין אתה נראה". המאמר קושר בין "נראה" לשמו של אהרן.

Numbers 14:14 במדבר י"ד:יד'

ואמרו אלי-יושב הארץ הזאת שמעו כִּי-אתה ה' בקרב העם הזה אֲשֶׁר-עֵין בעֵין נִרְאָה אֹתָהּ ה' וְעַנְנָה עִמָּד עֲלֵהֶם וּבַעֲמֹד עֵינָם אֹתָהּ הִלֵּךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם וּבַעֲמֹד אֵשׁ לַיְלָה:

they will say to the inhabitants of this land, who have heard that Thou L-RD art in the midst of this people; inasmuch as Thou L-RD art seen face to face, and Thy cloud standeth over them, and Thou goest before them, in a pillar of cloud by day, and in a pillar of fire by night

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר יד, יד.

פסקה 11

37 ואהבת את ה' אלקיך

"ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך, ובכל נפשך ובכל מאדך". המאמר קורא את הפועל כמתאר אהבה שגורמת לאהבה החורגת מן האוהב עצמו.

Deuteronomy 6:5 דברים ו:ה'

וְאַהֲבַתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-לִבְּךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ וּבְכָל-מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

How manifold are Thy works, O L-RD! In wisdom hast Thou made them all; The earth is full of Thy creatures

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קד, כד. "כלם" — כ"ה גם בדפוס ראשון ובדפוס זיטאמיר. אבל בכרך 1052: כולם.

30 להיות התלבשות אוא"ס ב"ה בחכמה

בהגהה לפרק לה בתניא מובא הטעם לקביעת עץ חיים שאור אין סוף מתייחד אפילו עם עולם האצילות רק לאחר שהוא מתלבש תחילה בחכמה: אין סוף הוא האחד האמיתי, יחיד, ואין עוד מלבדו, וזו בחינת החכמה.

Tanya, Likkutei Amarim 35:7-8 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים ל"ה:ז-ח'

... וְהַנֶּה, כְּשֶׁהָאָדָם עוֹסֵק בַּתּוֹרָה, אֲזִי, נִשְׁמָתוֹ שֶׁהִיא נִפְשׁוֹ הָאֱלֹהִית, עִם שְׁנֵי לְבוּשֵׁי הַפְּנִימִים לְבָדָם, שֶׁהֵם, כַּח הַדְּבוּר וּמַחֲשָׁבָה, נִכְלָלוֹת בְּאוֹר ה' אֵין-סוֹף בְּרוּךְ-הוּא, וּמִיּוֹחָדוֹת בּו בְּיָחוּד גָּמוּר. וְהִיא הַשְּׂרָאָת הַשְּׂכִינָה עַל נִפְשׁוֹ הָאֱלֹהִית, כְּמֵאמָר רַבּוֹתֵינוּ וְכוּנֵם-לְבָרְכָה שֶׁאֶפִּילוֹ אֶחָד שׁוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה – שְׂכִינָה עִמּוֹ.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ראה תניא פלי"ה בהג"ה.

31 כשמן הטוב על הראש

"כשמן הטוב על הראש, יורד על הזקן, וזן אהרן, שיורד על פי מידותיו". השמן הזורם דרך הזקן ממחיש את המשכת אור אין סוף דרך ה"שערות".

Psalms 133:2 תהילים קל"ג:ב'

כִּשְׁמֵן הַטּוֹב עַל־הָרֹאשׁ יֵרֵד עַל־תְּזוֹן וְזֶן־אֶהְרֹן שִׁירֵד עַל־פִּי מִדּוֹתָיו:

It is like the precious oil upon the head, Coming down upon the beard; Even Aaron's beard, That cometh down upon the collar of his garments

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קלג, ב.

פסקה 9

32 כמים הפנים

"כמים הפנים לפנים, כן לב האדם לאדם". האהבה שאדם מפנה כלפי מעלה משתקפת באהבת ה' אליו.

Proverbs 27:19 משלי כ"ז:י"ט

כַּמֵּיִם הַפָּנִים לַפָּנִים כֵּן לִב־הָאָדָם לָאָדָם:

As in water face answereth to face, So the heart of man to man

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

33 אהבתי אתכם

"אהבתי אתכם, אמר ה'". דברי הנביא מתארים את האהבה העליונה המשיבה לאהבת האדם.

Malachi 1:2 מלאכי א:ב'

אֶהְבֵּתִי אֶתְכֶם אָמַר ה' וְאַמְתָּם בְּמָה אֶהְבֵּתִנּוּ הֲלוֹא־אֵחַ עֲשׂוֹ לְיַעֲקֹב נְאֻם־ה' וְאֶהֱבֵ אֶת־יַעֲקֹב:

I have loved you, saith the L-RD. Yet ye say: 'Wherein hast Thou loved us?' Was not Esau Jacob's brother? Saith the L-RD; Yet I loved Jacob

38 שיהא שם שמים מתאהב

אבי מסביר את "ואהבת את הוי' אלקיך" כ"שיהא שם שמים מתאהב על ידך", באמצעות לימוד תורה והתנהלות נעימה וישרה, המביאים אנשים לאהוב את ה'. אדמו"ר הזקן מחיל זאת על המשכת אהבת ה' אל תוך הנפש.

Yoma 86a:12 יומא פ"ו א"י"ב

אָבִי אָמַר, כְּדִתְנִיָּא: "וְאַהֲבַתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ", שִׁיְהָא שֵׁם שְׁמַיִם מִתְאַהֵב עַל יָדְךָ. שִׁיְהָא קוֹרָא וְשׁוֹנָה וּמִשְׁמַשׁ תַּלְמִידֵי חֻכְמִים, וְיֵהָא מִשְׁאֵל וּמִתְנִי בְּנִחַת עִם הַבְּרִיּוֹת, מָה הַבְּרִיּוֹת אוֹמְרוֹת עָלָיו — אֲשֶׁרִי אָבִיו שְׁלָמְדוֹ תוֹרָה, אֲשֶׁרִי רַבּוֹ שְׁלָמְדוֹ תוֹרָה. אוֹי לָהֶם לַבְּרִיּוֹת שְׁלָלָה לְמִדּוֹ תוֹרָה, פְּלוֹנִי שְׁלָמְדוֹ תוֹרָה — רָאוּ כִּמָּה נָאִים דְּרָכִיו, כִּמָּה מִתּוֹקְנִים מַעֲשָׂיו. עָלָיו הִכְתוּב אוֹמַר: "וַיֹּאמֶר לִי עֲבָדִי אֶתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאֵר".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

יומא פו, א. באוה"ת כרך ח ע' גסח: ובמ"א פ"י שיהא שם שמים מתאהב שיאיר תוספת אור בבחי' השם ע"ד מ"ש ביום ההוא יהי הוי' אחד ושמו אחד כי שמים הוא וז"א ושם שמים הוא מל"י.

39 בה' אחד

"שמע ישראל, הוי' אלקינו, הוי' אחד". המאמר נשען על שני חלקי הפסוק של שמע: ההתבוננות ב"הוי' אחד" וב"הוי' אלקינו".

Deuteronomy 6:4 דברים ו:ד

שמע יִשְׂרָאֵל Havayah אֱלֹהֵינוּ Havayah אֶחָד:

HEAR, O ISRAEL: THE L-RD OUR GOD, THE L-RD IS ONE

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

40 לך ה' הגדולה והגבורה

"לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד, כי כל בשמים ובארץ; לך ה' הממלכה". ברכת דוד מונה את הספירות מחדש ("הגדולה") ועד מלכות ("הממלכה").

I Chronicles 29:11 דברי הימים א כ"ט:יא

לְךָ ה' הַגְּדֹלָה וְהַגְּבוּרָה וְהַתְּפָאֶרֶת וְהַנִּצָּח וְהַהוֹד כִּי כָל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ ה' הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכָל לְרֹאשׁ:

Thine, O L-RD, is the greatness, and the power, and the glory, and the victory, and the majesty; for all that is in the heaven and in the earth is Thine; Thine is the kingdom, O L-RD, and Thou art exalted as head above all

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

41 כי נשגב שמו לבדו רק הודו וזיוו על ארץ ושמים

"יהללו את שם ה', כי נשגב שמו לבדו, הודו על ארץ ושמים". רק כבוד ה', ולא שמו עצמו, מתפשט על פני העולמות.

Psalms 148:13 תהילים קמ"ח:י"ג

יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם ה' כִּי־נִשְׁגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ הוֹדוּ עַל־אֶרֶץ וְשָׁמַיִם:

Let them praise the name of the L-RD, For His name alone is exalted; His glory is above the earth and heaven

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

42 לאו דאית לך צדק ידיעא כי אלא לאחזאה כו' כפום עובדיהון

מתפילתו של אליהו: "אתה חכם, ולא בחכמה ידועה... אלא להודיע כוחך וגבורתך לבני אדם, ולהראותם כיצד העולם מתנהל בדין וברחמים, שהם

צדקה ומשפט, לפי מעשי בני האדם", וכן "ולא שיש לך צדקה ידועה". גילוי המידות תלוי במעשי האדם.

Tikkunei Zohar 17b:3-5 תקוני זוהר י"ז ב:ג-ה'

אנת חכים ולא בחכמה ידיעא. אנת הוא מבין ולא מבינה ידיעא. לית לך אתר ידיעא אלא לאשתמודעא תוקפך וחילך לבני נשא. ולאחזאה לון איך אתנהיג עלמא בדינא וברחמי דאינון צדק ומשפט כפום עובדיהון דבני נשא. דין איהו גבורה. משפט עמודא דאמצעיתא. צדק מלכותא קדישא. מאוני צדק *תרין סמכי קשוט. הין צדק אות ברית. כלא לאחזאה איך אתנהיג עלמא. אבל לאו דאית לך צדק ידיעא דאיהו דין. ולא משפט ידיע' דאיהו רחמי ולא מכל אלין מדות כלל.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

43 הערת קה"ת מפנה ל Tikkunei Zohar 17b:2 למיילים האלה.

Tikkunei Zohar 17b:2 תקוני זוהר י"ז ב:ב'

וכל ספירן כל חד אית ליה שם ידיע. ובהון אתקריאו מלאכיא. ואנת לית לך שם ידיע. דאנת הוא ממלא כל שמהן. ואנת הוא שלימו דכלהו וכד אנת תסתלק מנהון אשתארו כלהו שמהן כגופא בלא נשמתא.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

פסקה 12

44 בכל לבבך בשני יצריך

המשנה: "בכל לבבך" — בשני יצריך, ביצר הטוב וביצר הרע. האות הכפולה במילה "לבבך" מלמדת שהכל כולו, על שני יצריו, נמסר לה'.

Berakhot 54a:6 ברכות נ"ד א:ו

חַיִּיב אָדָם לְבָרֵךְ עַל הָרָעָה כְּשֶׁשׁ שְׂמִיכָרָה עַל הַטּוֹבָה, שְׁנֵאֲמַר: "וְאַהֲבַתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ כָּכָל לְבָבְךָ וְגוֹ'". "כָּכָל לְבָבְךָ" — בְּשֵׁנֵי יִצְרֶיךָ, בְּיֶצֶר טוֹב וּבְיֶצֶר הָרָע. "וּבְכָל נַפְשְׁךָ" — אֲפִילוּ הוּא נוֹטֵל אֶת נַפְשְׁךָ. "וּבְכָל מְאֹדֶךָ" — כָּכָל מְמוֹנְךָ. דְּבָר אַחֵר: "כָּכָל מְאֹדֶךָ" — כָּכָל מְדָה וּמְדָה שְׁהוּא מוֹדֵד לְךָ הַיּוֹי מוֹדָה לוֹ.

A man is in duty bound to utter a benediction for the bad even as he utters one for the good ; as it is said, "And thou shalt love the L-rd thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might" (Deut. vi. 5) — "with all thy heart," i.e. with thy two impulses, with the good and the evil impulse ; "with all thy soul," i.e. even if He take thy soul;

... "with all thy might," i.e. with all thy wealth. Another

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות נד, א.

45 ועמך לא חפצתי בארץ

"מי לי בשמים, ועמך לא חפצתי בארץ". לא נותר רצון מלבד לה'.

Psalms 73:25 תהילים ע"ג:כ"ה

מִי־לִי בַשָּׁמַיִם וְעִמָּךְ לֹא־חִפְצָתִי בָאָרֶץ:

Whom have I in heaven but Thee? And beside Thee I desire none upon earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהילים עג, כה.

46 בטל רצונך

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת
אבות פ"ב מ"ג.

47 בטל רצונך

"בטל רצונך מפני רצונו, כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך". אדמו"ר הזקן מביא זאת ביחס להנחת כל רצון בצד, מלבד רצונו של ה'.

Pirkei Avot 2:4 משנה אבות ב"ד

הוא ה'ה אומר, עשה רצונו כרצונך, כדי שיעשה רצונך כרצונו. בטל רצונך מפני רצונו, כדי שיקטל רצון אחרים מפני רצונך. ה'ל אומר, אל תפרש מן הצבור, ואל תאמין בעצמך עד יום מותך, ואל תדין את חברך עד שתגיע למקומו, ואל תאמר דבר שאי אפשר לשמע, שסופו להשמע. ואל תאמר לקשאפנה אשנה, שמא לא תפנה:

He used to say: do His will as though it were your will, so that He will do your will as though it were His. Set aside your will in the face of His will, so that he may set aside the will of others for the sake of your will. Hillel said: do not separate yourself from the community, Do not trust in yourself until the day of your death, Do not judge your fellow man until you have reached his place. Do not say something that cannot be ... not be

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

48 אליו לבו ורוחו ונשמתו

"אם ישם אליו לבו, רוחו ונשמתו אליו יאסוף". אדמו"ר הזקן משתמש במילים אלה כדי לתאר את הפניית הלב, הרוח והנשמה אל ה'.

Job 34:14 איוב ל"ד:יד

אם ישם אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסף:

If He set His heart upon man, If He gather unto Himself his spirit and his breath

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

49 כמים הפנים לפנים

"כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם". הביטול של האדם למטה נענה באהבה שלמעלה.

Proverbs 27:19 משלי כ"ז:יט

כמים הפנים לפנים כן לבי האדם לאדם:

As in water face answereth to face, So the heart of man to man.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

50 האהבה דוחקת את הבשר

"אהבה דוחקת את הבשר" — מאמר חז"ל על אהבה היוצרת מקום במקום שנדמה שאין בו מקום. כאן האהבה שלמעלה מצמצמת את עצמה כדי להגיע אל האדם.

Bava Metzia 84a:4 בבא מציעא פ"ד א"ד

אמר ה'הו היא מטרוניתא: בניכם אינם שלכם. אמרו לה: שלחן גדול משלנו. כל שכן. איכא דאמרי, ה'הי אמרו לה: "כי כאיש גבורתו". איכא דאמרי ה'הי, אמרו לה: "אהבה דוחקת את הבשר".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

51 ובכל מאדך

"ואהבת את הו"י אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך". "בכל מאדך" היא הדרגה הגבוהה ביותר — אהבה שאין לה גבול.

Deuteronomy 6:5 דברים ו':ה

וְאָהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-לִבְּךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ וּבְכָל-מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

52 אהרן שושבינא דמטרוניא

המקור לביטוי "שושבינא דמטרוניא" מובא שם. אהרן הוא השושבין של המטרוניא, שהיא מקור נשמות ישראל: כשם שחתן וכלה זקוקים לשושבין שיסייע להם, כך הנשמות אינן יכולות להיכלל במקורן שבאור אין סוף בכוחות עצמן, אלא באמצעות אהרן. תפקידו שייך לייסוד חתונותו — השמחה שלמעלה המתגלה בנשמות.

הערת קה"ת

נסמן לעיל פא, א. בלקו"ת מסעי צד, ב מציין לכאן.

53 אלה מסעי כו

"אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים לצבאותם ביד משה ואהרן". אהרן שותף בהנהגת ישראל ביציאתם.

Numbers 33:1 במדבר ל"ג:א

אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים לצבאותם ביד משה ואהרן:

These are the stages of the children of Israel, by which they went forth out of the land of Egypt by their hosts under the hand of Moses and Aaron

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר לג, א.

54 הוא אהרן ומשה

"אלה אהרן ומשה, אשר אמר ה' להם: הוציאו את בני ישראל מארץ מצרים על צבאותם". המאמר מפרש את המילה "על" במשמעות "מעל".

Exodus 6:26 שמות ו':כ"ו

הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' להם הוציאו את בני ישראל מארץ מצרים על צבאותם:

These are that Aaron and Moses, to whom the L-RD said: 'Bring out the children of Israel from the land of Egypt according to their hosts

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות ו, כו.

פסוקה 13

55 אך הנה לבחיי גלוי

בכתב יד זה מתחיל כאן החלק השני של המאמר.

הערת קה"ת

בבזך 1052 נסמן סעיף ב).

56 זקן אהרן שיוורד על פי מדותיו

סוף הפסוק: השמן נוזל מזקנו של אהרן "על פי מדותיו". המאמר מפרש

את "מידותיו" כבגדיה של האהבה.

Psalms 133:2 תהילים קל"ג:ב

כְּשֶׁמֶן הַטּוֹב עַל־הָרֹאשׁ יֵרֵד עַל־תְּזוֹן וְזָקֵן אֶהְרֹן שִׁירֵד עַל־פִּי מְדוּתָיו:

It is like the precious oil upon the head, Coming down upon the beard; Even Aaron's beard, That cometh down upon the collar of his garments

Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קלג, ב.

57 מדו בד

"והכהן ילבש מדו בד". המילה "מד", שפירושה בגד, מראה ש"מידותיו" פירושו "בגדיו".

Leviticus 6:3 ויקרא ו:ג

וְלִבֵּשׁ הַכֹּהֵן מְדוּ בֵד וּמְכַנְסֵי־בֵד יִלְבֹּשׁ עַל־בְּשָׂרוֹ וְהָרִים אֶת־הַדָּשָׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת־הָעֵלָה עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוּ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ:

And the priest shall put on his linen garment, and his linen breeches shall he put upon his flesh; and he shall take up the ashes whereto the fire hath consumed the burnt-offering on the altar, and he shall put them beside the altar

Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

58 שו"ה מדו — אלו הלבושין

מפרש את "מידותיו" כלבושים, כפי שהתרגום מתרגם "שולי הלבוש" (אימרא דלבושא) וכפי שרש"י מסביר.

הערת קה"ת

בסו"מ תרל"ד ע' רד כמו שת"י על אימרא דלבושא, וכן פרש"י יעו"ש.

59 אנת חכים ולא בחכמה ידיעא

מתפילתו של אליהו ("פתח אליהו") בהקדמה לתיקוני זוהר: "אתה חכם, אך לא בחכמה ידועה; אתה מבין, אך לא בבינה ידועה". התורה והמצוות נובעות מחכמה זו, שלמעלה מכל חכמה שניתן להכיר.

Tikkunei Zohar 17b:3 תקוני זוהר י"ז ב:ג

אנת חכים ולא בחכמה ידיעא. אנת הוא מבין ולא מבינה ידיעא. לית לך אתר ידיעא אלא לאשתמודעא תוקפך וחילך לבני נשא. ולאחזאה לון איך אתנהיג עלמא בדינא וברחמי דאינון צדק ומשפט כפום עובדיהון דבני נשא.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

פסקה 14

60 והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך

"והיו הדברים האלה אשר אנכי מצווח היום על לבבך". אדמו"ר הזקן מתעכב על המילה "אנכי" שבפסוק זה.

Deuteronomy 6:6 דברים ו:ו

וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְךָ הַיּוֹם עַל־לִבְּךָ:

And these words, which I command thee this day, shall be upon thy heart

Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

61 אנכי מי שאנכי

שם מובא המקור ל"אני, מי שאנכי": כאשר אור הסובב כל עלמין מתקבץ בעומק לבו של האדם, באים בעקבותיו "הדברים האלה אשר אנכי מצוך",

הממשיכים את גילוי האלקות ואת התהוות התורה בכחינת אש ומים.

הערת קה"ת

נסמן לעיל א, א.

62 ודברת בם

"ושננתם לבניך ודברת בם". "ודברת בם" נדרש כהנהגה והמשכה באמצעות דברי תורה.

Deuteronomy 6:7 דברים ו:ז

וְשִׁנַּנְתֶּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלֻכְתְּךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשֹׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ:

and thou shalt teach them diligently unto thy children, and shalt talk of them when thou sittest in thy house, and when thou walkest by the way, and when thou liest down, and when thou risest up

Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

63 ודברת בם ולא כדברים בטלים

חז"ל דורשים מ"ודברת בם": "בם ולא כדברים אחרים", כך ששיחת חולין עוברת על מצוות עשה. המאמר מיישם זאת על המשכת האהבה דווקא באמצעות התורה.

Yoma 19b:10 יומא י"ט ב:י

רבי אהא אומר: "ודברת בם", עשה אותן קבע ואל תעשה עראי. אמר רבא: השח שיחת חולין — עובר בעשה, שנאמר: "ודברת בם", בם — ולא בדברים אחרים. רב אהא בר יעקב אמר: עובר בלאו, שנאמר: "כל הדברים יגעים לא יוכל איש לדבר".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ראה יומא יט, ב. מדרש תהלים (באבער) לט, ד. הלי ת"ת לכ"ק אדה"י פ"ג ה"ה.

64 מלשון ידבר עמים

"ידבר עמים תחתינו ולאומים תחת רגלינו". "ידבר", מאותו שורש של "דיבור", פירושו הנהגה.

Psalms 47:4 תהילים מ"ז:ד

יְדַבֵּר עַמִּים תַּחְתֵּינוּ וְלְאֻמִּים תַּחַת רַגְלֵינוּ:

He subdueth peoples under us, and nations under our feet

Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים מז, ד. וראה לעיל ד, א. נב, א. סח, ב.

65 דלא אורחא דמלכא

זוהר על פרשת בהעלותך טוען שמלך בשר ודם לא היה יורד לעסוק בענייניו של אדם פשוט, קל וחומר שלא היה כותב אותם; ועל אחת כמה וכמה המלך העליון. אדמו"ר הזקן מיישם זאת על כל חכמה שאינה תורה.

Zohar III, 149b זח"ג קמט, ב

הערת קה"ת

זח"ג קמט, ב. וראה לקו"ת בהר כט, ד.

פסקה 15

66 דאורייתא מחכמה נפקת

בוהר על משפטים, על הפסוק "והחכמה מאין תימצא", נאמר: "התורה יוצאת מחכמה, מן המקום הנקרא קודש, וחכמה יוצאת מן המקום הנקרא

קודש הקודשים".

Zohar II, 121a זח"ב קכא, א

הערת קה"ת

זח"ב קכא, א.

פסוקה 16

67 כי אמרתי עולם חסד יבנה

"כי אמרתי: עולם חסד יבנה; שמים תכין אמונתך בהם". חסד הוא אבן הבניין הראשונה של העולם.

Psalms 89:3 תהילים פ"ט:ג

כִּי־אָמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה שָׁמַיִם תִּכְוֶן אֱמוּנָתְךָ בָּהֶם:

For I have said: 'For ever is mercy built; In the very heavens Thou dost establish Thy faithfulness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים פט, ג. ראה ביאור הפסוק בלקו"ת שה"ש יב, ב.

68 שויה רמ"ח — גלוי למעלה

בקטע ש"מ 248 ועד "גילוי למעלה", כתב היד מציג את המילים בסדר "למעלה גילוי" במקום "גילוי למעלה".

הערת קה"ת

בבזר 1052: למעלה גלוי.

69 ושמרו דרך ה'

ה' אומר על אברהם שהוא יצווה את ילדיו "ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט". את המילה "דרך" קוראים כאן כנתיב שלאורכו נמשכת ההתגלות.

Genesis 18:19 בראשית י"ח:י"ט

כִּי יִדְעָתִיו לְמַעַן אֲשֶׁר יֵצֵא אֶת־בְּנָיו וְאֶת־בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשָׁמְרוּ דֶּרֶךְ ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט לְמַעַן הָבִיא ה' עַל־אַבְרָהָם אֶת אֲשֶׁר־דִּבֶּר עָלָיו:

For I have known him, to the end that he may command his children and his household after him, that they may keep the way of the L-RD, to do righteousness and justice; to the end that the L-RD may bring upon Abraham that which He

hath spoken of him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית יח, יט.

70 וצדקה ביעקב אתה עשית

"משפט וצדקה ביעקב אתה עשית". מעשיהם של ישראל "עושים" צדקה למעלה.

Psalms 99:4 תהילים צ"ט:ד

וְעַז מִלֶּךְ מִשְׁפָּט אָהַב אֶתָּה כּוֹנֵנָת מִיִּשְׂרָאֵל מִשְׁפָּט וְצְדָקָה בְּיַעֲקֹב אֶתָּה עָשִׂיתָ:

The strength also of the king who loveth justice— Thou hast established equity, Thou hast executed justice and righteousness in Jacob

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים צט, ד.

71 אל תקרי בניך אלא בוניך

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

סוף ברכות. וש"נ.

72 אל תקרי בניך אלא בוניך

בסוף ברכות, על הפסוק "וכל בניך לימודי ה' ורב שלום בניך" נאמר: "אל תקרי בניך אלא בוניך". כאן ישראל הם הבונים של מבנה החסד.

Berakhot 64a:14 ברכות ס"ד א:י"ד

אֶל תִּקְרִי בְּנֵיךָ אֶלָּא בּוֹנֵיךָ. "שְׁלוֹם רַב לְאַהֲבֵי תוֹרָתְךָ וְאִין לְמוֹ מְכַשׁוֹל". "הֵי שְׁלוֹם בְּחִילָךְ שְׁלוֹם בְּאַרְמְנוֹתֶיךָ". "לְמַעַן אֲחֵי וְרַעֲי אֲדַבְּרָה נָא שְׁלוֹם בְּךָ. לְמַעַן בֵּית ה' אֶלְקִינוּ אֲבָקְשָׁה טוֹב לָךְ". "ה' עַז לְעַמּוֹ יִתֵּן ה' יִכְרֶה אֶת עַמּוֹ בְּשְׁלוֹם".

Great peace have they that love Thy law; and there is no" stumbling for them" (Ps. cxix. 165). "Peace be within thy walls, and prosperity within thy palaces" (ibid, cxxii. 7). "For my brethren and companions' sakes, I will now say, Peace be within thee" (ibid. v. 8). "For the sake of the house of the L-rd our G-d, I will seek thy good" (ibid. v. 9). "The L-rd will give strength unto His people ; the L-rd will bless His people with peace" (ibid. xxix. 11)[2]

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

פסוקה 17

73 והנה בתקון ועשיית הלבושים

לקוטי תורה מפנה שם למאמר זה, "שבעיצוב וביצירה של בגדי אהרן יש שלוש בחינות ומדרגות", בהקשר של "קדוש" המשולש; אך כל זה נוגע רק לאור שמאיר בעולמות, ואילו בעצמות של ה' אין שייך כלל השגה.

הערת קה"ת

בלקו"ת קדושים ל, ג מציין לכאן: "ועמ"ש . . שבתיקון ועשיית בגדי אהרן יש ג' בחינות ומדרגות אך כ"ז רק בבחי' האור המאיר בעולמות אבל בעצמותו ית' אין שייך שום השגה". ע"ש. וראה גם לקו"ת שה"ש יח, ג. יט, ב. כ, ד.

74 מן המים משיתיהו

בת פרעה קוראת לילד משה, "כי מן המים משיתיהו". המאמר מפרש את המשייה כהוצאה מן ההעלם אל הגילוי.

Exodus 2:10 שמות ב:י

וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַתְּבַאֲהוּ לְבַת־פַּרְעֹה וַיְהִי־לָהּ לְבֵן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מֹשֶׁה וַתֹּאמֶר כִּי מִן־הַמַּיִם מְשִׁיתָהוּ:

And the child grew, and she brought him unto Pharaoh's daughter, and he became her son. And she called his name 'Moses, and said: 'Because I drew him out of the water

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות ב, י. ראה סה"מ תרל"ד ע' רו.

Ye shall therefore keep My statutes, and Mine ordinances,
which if a man do, he shall live by them: I am the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Ezekiel 20:11 יחזקאל כ"י"א

וְאַתָּן לָהֶם אֶת־חֻקוֹתַי וְאֶת־מִשְׁפָּטַי הַיּוֹדְעֵתִי אוֹתָם אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אוֹתָם
הָאָדָם וְחַי בָּהֶם:

And I gave them My statutes, and taught them Mine ordi-
nances, which if a man do, he shall live by them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ויקרא יח, ה. יחזקאל כ, יא.

פסוקה 19

81 והנה בזה יובן ענין ברכת המצות . . גילוי מלכותו ית'

ההערה אומרת שכל הקטע הזה, העוסק בברכה על המצות, מבואר שם.

הערת קה"ת

נתבאר באוה"ת כרך ח ע' געא. לעיל נג, ב מציין לכאן בענין ברכת המצות.
וכ"ה בלקו"ת ואתחנן י, ג. עקב טז, ב. ראה כב, א [ועמ"ש כעין זה סד"ה
ועשית . . בענין ברכת המצות] שמע"צ פא, ב-ג. שה"ש יז, ב.

82 לית ברכתא שריא

על "זכר ונקבה ברא אותם... ויברך אותם" נאמר בוהר על פרשת ויצא,
שמיד כשאדם וחווה התחברו, "ויברך אותם", "ישאין הברכה שורה אלא
במקום שנמצאים בו זכר ונקבה".

Zohar I, 165a זח"א קסה, א

הערת קה"ת

זח"א קסה, א. קפכ, א.

83 ברכתא שריא אלא באתר דזכר ונוק'

בוהר על פרשת וישב חוזר ונאמר שהברכות שורות רק במקום שבו זכר
ונקבה נמצאים יחד, והוא מצוטט: "זכר ונקבה ברא אותם, ויברך אותם".

Zohar, Vayeshev 5:57-68 ספר הזהר, וישב ה':ניז-ס"ח

84 שבמקום שיש משפיע

ההערה מפנה שם לעניין העיקרון שבמקום שיש משפיע ומקבל, נמשכת
תוספת שפע.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת פ' ואתחנן ע' תכט.

85 מלמעלה — ממקום גבוה מאד נעלה יותר משל ב' הבחי'

שם מסביר אדמו"ר הזקן שכאשר אהבה רבה ואהבת עולם, שמות מ"ה ובי"ן,
זכר ונקבה, מתאחדים, הם ממשיכים את שם ע"ב, "אהבה בתענוגים",
הנעלה משניהם. זהו ענין "זכר ונקבה בראם ויברך אותם", והוא דומה
לחופה, שבה, כיוון שהחתן והכלה נכנסים שניהם, מתגלה אור מן הבחינות
המקיפות.

הערת קה"ת

ראה לעיל מח, א. ובלקו"ת אמור לו, ג.

פסוקה 20

86 זכר ונקבה בראם

"ויברא ה' את האדם בצלמו... זכר ונקבה ברא אותם", והפסוק הבא
משמך: "ויברך אותם ה'"; שני הביטויים מופיעים יחד כבראשית 5:2.

75 ותמלא כדה

רבקה "ירדה אל העין, מילאה את כדה ועלתה". הכד שנשאב מן המעיין הוא
התורה הנמשכת ממקורה הנסתר.

Genesis 24:16 בראשית כ"ד:ט"ז

וְהַנְעֹרָה טַבַּת מְרָאָה מְאֹד בְּתוּלָה וְאִישׁ לֹא יָדָעָה וְתִרְדּוּ הָעֵינָה וְתִמְלֵא כֶּדָּה
וְתַעַל:

And the damsel was very fair to look upon, a virgin, neither
had any man known her; and she went down to the fountain,
and filled her pitcher, and came up

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית כד, טז.

76 שו"ה הא' — הוא של משה

שם מונה הצמח צדק כמה מקומות קודמים בתורה אור העוסקים במדרגות
של משה.

הערת קה"ת

באוה"ת כרך ז ע' ביתשג מציין לכמה מקומות בתו"א לעיל בענין מדרגות
משה. ע"ש.

פסוקה 18

77 שארז"ל שהתורה נק' כלה ומאורשה

הערת קה"ת מפנה Pesachim 49b למילים האלה.

Pesachim 49b פסחים מ"ט ב

הערת קה"ת

פסחים מט, ב.

78 קהלת יעקב

"התורה שציווה לנו משה היא מורשה לקהילת יעקב". זהו הפסוק שחז"ל
(Pesachim 49b) דורשים בו "מאורסה".

Deuteronomy 33:4 דברים ל"ג:ד'

תוֹרָה צִוְּהָ־לָנוּ מֹשֶׁה מוֹרְשָׁה קְהֵלֶת יַעֲקֹב:

Moses commanded us a law, An inheritance of the congrega-
tion of Jacob

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

79 ועשיתם אתם

"אם בחוקותיי תלכו ואת מצוותיי תשמרו ועשיתם אותם". המאמר מפרש
שהאדם הוא ש"עושה" את המצוות.

Leviticus 26:3 ויקרא כ"ו:ג'

אִם־בְּחֻקֹּתַי תֵּלְכוּ וְאֶת־מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וְעָשִׂיתֶם אֹתָם:

If ye walk in My statutes, and keep My commandments, and
do them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ויקרא כו, ג.

80 אשר יעשה אתם האדם

"ושמרתם את חוקותיי ואת משפטיי, אשר יעשה אותם האדם וחי בהם".
האדם הוא זה ש"עושה" את המצוות.

Leviticus 18:5 ויקרא י"ח:ה'

וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־חֻקֹּתַי וְאֶת־מִשְׁפָּטַי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וְחַי בָּהֶם אֲנִי
Hayayah

שמות כח, ג.

פסוקה 23

100 ועשו את בגדי אהרן לקדשו

"ויעשו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו ליי: העשייה בידי חכמי הלב, הכוללת גם "לקדשו".

Exodus 28:3 שמות כ"ח:ג

ואתה תדבר אל־כָּל־חַכְמֵי־לֵב אֲשֶׁר מִלְּאֲתִי רוּחַ חֲכָמָה וְעָשׂוּ אֶת־בְּגָדֵי אֹהֶרֶן לְקַדְּשׁוֹ לְכַהֲנֹתִי:

And thou shalt speak unto all that are wise-hearted, whom I have filled with the spirit of wisdom, that they make Aaron's garments to sanctify him, that he may minister unto Me in the priest's office.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

101 לכהנו לי

לאחר פירוש הבגדים נאמר: "ועשו בגדי קודש לאהרן אחיך ולבניו לכהנו ליי, ללא "לקדשו". המאמר מפרש זאת כעשייתם של כלל ישראל.

Exodus 28:4 שמות כ"ח:ד

ואלה הבגדים אשר יעשו חֶשֶׁן וְאַפֹּדֹד וּמִעִיל וְכַתָּנֹת תִּשְׁבֵּץ מִצְנֶפֶת וְאַבְנֹת וְעָשׂוּ בְגָדֵי־קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן אָחִיו וּלְבָנָיו לְכַהֲנֹתִי:

And these are the garments which they shall make: a breast-plate, and an ephod, and a robe, and a tunic of chequer work, a mitre, and a girdle; and they shall make holy garments for Aaron thy brother, and his sons, that he may minister unto Me in the priest's office.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

102 שום תשים עליך מלך

"שום תשים עליך מלך אשר יבחר ה' אלקיך". כאן הדבר מייצג קבלת מלכות ה'.

Deuteronomy 17:15 דברים י"ז:ט"ו

שום תשים עליך מֶלֶךְ אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ בּוֹ מִקִּרְבּוֹ אָחִיךָ תִּשֶׂם עָלֶיךָ מֶלֶךְ לֹא תוּכַל לָתֵת עָלֶיךָ אִישׁ נָכְרִי אֲשֶׁר לֹא־אָחִיךָ הוּא:

thou shalt in any wise set him king over thee, whom the L-RD thy G-d shall choose; one from among thy brethren shalt thou set king over thee; thou mayest not put a foreign-er over thee, who is not thy brother.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים יז, טו.

103 ונעזיך סופן

"עשר ספירות בלי מה: נעזיך סופן בתחילתן ותחילתן בסופן, כ שלהבת הקשורה בגחלת". המדרגה התחתונה קשורה לעליונה ביותר.

Sefer Yetzirah 1:7 ספר יצירה א:ז

עשר ספירות בלי מה נעזיך סופן בתחלתן ותחלתן בסופן כשלהבת קשורה בגחלת שאדון יחיד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופר:

The decade of existence out of nothing has its end linked to its beginning and its beginning linked to its end, just as the flame is wedded to the live coal; because the L-rd is one and there is not a second one, and before one what wilt thou count?

gold, and with a robe of fine linen and purple; and the city of Shushan shouted and was glad.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

אסתר ח, טו.

96 שויה גאות — שמדת מלכותו היא בחיי לבוש

לקוטי תורה מביאה שם את הנקודה הזאת: המצוות הן ציוויי המלך, ומלכות נקראת לבוש, כמו בפסוק "הי מלך גאות לבש". בהמשך היא שואלת כיצד אפשר לדבר בכלל על "מלוכה", שהרי עצם קיומם וחיותם של הנבראים באים ממלכות.

הערת קה"ת

מובא בלקו"ת אחרי כח, א. שה"ש יז, ב.

פסוקה 22

97 אשר אתם זונים אחריהם

הציצית נועדו למנוע מישראל לעשות "אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, אשר אתם זונים אחריהם". לב חלוק מושך את האדם אחר תאוותיו.

Numbers 15:39 במדבר ט"ו:ל"ט

וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת ה' וְעָשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תִתְּרוּ אַחֲרָי לִבְכֶּכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אֲתֶם זִנִּים אַחֲרֵיהֶם:

And it shall be unto you for a fringe, that ye may look upon it, and remember all the commandments of the L-RD, and do them; and that ye go not about after your own heart and your own eyes, after which ye use to go astray.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר טו, לט.

98 שאין אדם עובר עבירה אא"כ

ריש לקיש: "אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות". המאמר מסביר זאת בכך שהחכמה הסתלקה ממנו.

Sotah 3a:3-4 סוטה ג' א:ג-ד

תנא, הנה רבי מאיר אומר: אדם עובר עבירה בסתר והקדוש ברוך הוא מכריז עליו בגלוי, שנאמר: "ועבר עלי רוח קנאה", ואין עבירה אלא לשון הברחה, שנאמר: "ויצו משה ויעבירו קול במחנה". ריש לקיש אמר: אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות, שנאמר: "איש איש כי תשטה אשתו", "תשטה" כתיב.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

סוטה ג, א.

99 אשר מלאתיו רוח חכמה

חכמי הלב, "אשר מילאתי אותם רוח חכמה", הם אלה שנצטוו לעשות את בגדי אהרן.

Exodus 28:3 שמות כ"ח:ג

ואתה תדבר אל־כָּל־חַכְמֵי־לֵב אֲשֶׁר מִלְּאֲתִי רוּחַ חֲכָמָה וְעָשׂוּ אֶת־בְּגָדֵי אֹהֶרֶן לְקַדְּשׁוֹ לְכַהֲנֹתִי:

And thou shalt speak unto all that are wise-hearted, whom I have filled with the spirit of wisdom, that they make Aaron's garments to sanctify him, that he may minister unto Me in the priest's office.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

104 איש אשר כברכתו

יעקב בירך את בניו: "איש אשר כברכתו בירך אותם". הלבוש שנמשך על ידי מעשיו של כל אחד בא מן הברכה העליונה.

Genesis 49:28 בראשית מ"ט:כ"ח

כָּל־אֶלֶּה שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנִים עָשָׂר וְזֹאת אֲשֶׁר־דִּבֶּר לָהֶם אָבִיהֶם וַיְבָרֶךְ אוֹתָם אִישׁ אֲשֶׁר כָּבַרְכֵתוּ בִּרְךְ אוֹתָם:

All these are the twelve tribes of Israel, and this is it that their father spoke unto them and blessed them; every one .according to his blessing he blessed them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית מט, כח.

105 והם יקחו את הזהב ואת התכלת

"ויקחו את הזהב ואת התכלת ואת הארגמן ואת תולעת השני ואת השש" לשם עשיית הבגדים. הצבעים מייצגים מדות עליונות.

Exodus 28:5 שמות כ"ח:ה'

וְהֵם יִקְחוּ אֶת־הַזָּהָב וְאֶת־הַתְּכֵלֶת וְאֶת־הָאֲרָגָמָן וְאֶת־תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֶת־הַשֵּׁשׁ:

And they shall take the gold, and the blue, and the purple, .and the scarlet, and the fine linen

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Daf Shevui (CC0); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור.
/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: /likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיום חנימי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/torah-ohr/tetzaveh/2

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק